

Nr. 5

1943. g.

29. janvārī

RM 0,30

LAIKMETS

Atjaunoto vācu bruņoto spēku karoga nesējs

Scherf's uzņemums

IDEJA UN TĀS PIEPILDĪJUMS

NACIONĀLSOCIĀLISTISKĀS VALSTS DIBINĀŠANAS 10. GADA DIENĀ

Šā gada 30. janvārī paiet 10 gadi, kopš Vācijā varu ieguva Nacionālsociālistiskā vācu strādnieku partija (NSDAP). Apstākļi, ka šī piemiņas diena jāatzīmē tieši laikā, kad norisinās gigantiskā Lielvācijas un Eiropas kontinentu cīņa par nākotni, it īpaši liek izprast Adolf'a Hitler'a revolūcijas milzīgo nozīmi. Vācija, kas šai karā stājas pretīm vecajiem ienaidniekiem, atšķiras no pagājušo gadsimtu Vācijas. Šodien senos vienotās Eiropas pretiniekus visvairāk saņikno fakts, ka Eiropas tautas izpratušas, kādi ir viņu ienaidnieki. Šodien Lielvācija, tāpat kā Adolf's Hitler's un viņa vecie cīņu biedri 1933. gada 30. janvārī, neļaus sevi pievilt: pašreizējos 20. gadsimta apstākļos nav iespējams slēgt paktus! Šai pasaules uzskatu un kontinentu cīņā par virskundzību nav kompromisu! Tikai kāšu krusta cīņas savienības stiprās gribas dēļ līdz ar

spēj eksistēt. To pierādīja pagātne un Versaļas sistēma.

Ja mēs šodien pašķirstam atpakaļ vēstures grāmatas lapas un aplūkojam politiskos notikumus, kas priekš desmit gadiem radīja nacionālsociālistisko apvērsumu, tāpat arī nacionālsociālistiskās valsts vadības veikumus un panākumus pēdējos desmit gados, tad tas izliekas kā brīnums. Taču visu to sasniedzis Adolf's Hitler's un viņa disciplinētā nacionālsociālistiskā partija nemītīgā darbā un cīņā. Lai gan pašreizējā pasaules karā jāraugās tikai nākotnē, tomēr šai dienā der mazliet palūkoties arī atpakaļ. Šis skatniens pagātnē uz Lielvācijas valsts stāvokli un nacionālsociālistiskās kustības un nacionālsociālistiskās valsts veikumiem liks dziļāk padomāt par to, ko tagad bieži vien uzskata kā gluži dabisku parādību, par ko nav vērts runāt. Aplūkojot visus šos apstākļus, kļūst skaidrs, ka Lielvācijai ir tiesības vadīt pašreizējo Eiropas cīņu un veidot tās nākotni.

Pēc tam, kad Vācijai un citām Eiropas tautām bija uzspiests netaisnais Versaļas miera diktāts, kas runāja pretīm visiem goda jēdzieniem, ļoti drīz izrādījās, ka tas nav sagādājis ne mieru, ne kārtību, nedz sociālu labklājību atsevišķiem cilvēkiem un tautām. Vācija kļuva par nespēcīgu partiju valsti, kam vajadzēja glēvi paciest ienaidnieku spaidus. Un beidzot pēc Junga plāna Vācijai noteica apmēram 2 miljardus marķu reparācijas maksājumu gadā, kas bija nomaksājami 58 gados. Vācijai bija tikai divas izejas: vai nu pieņemt šos nosacījumus, kas radītu galīgu Vācijas sabrukumu — vai arī ar varu atrasties no šīm verdzības vāžām. Viens bija skaidrs — ienaidnieku valstu noteikumi pilnīgi ruinētu valsts saimniecību, apdraudētu zemnieku stāvokli, radītu bezdarbu, inflāciju un izpostītu sociālo labklājību.

Vadoņa kustība ne tikai brīdināja no šā sabrukuma, bet pat parādīja ceļus, kā no tā izvairīties. Taču viņu un viņa programmu nesaprata vai arī negribēja saprast. Tikai nedaudzi pieslēdzās kāšu krusta karogam un kļuva fanātiski Vadoņa domu biedri. Pēc neizdevušās valsts apvērsuma 1923. g. 9. novembrī Adolf's Hitler's nolēma iegūt varu legālā ceļā. NSDAP savus pretiniekus apkaroja ar parlamentārisma ieročiem, pie kam kustība šo sistēmu tomēr neatzina. Tā bija ilga un grūta cīņa, bet 1933. g. 30. janvārī to vainagoja uzvara.

Daudzi ir mēģinājuši NSDAP uzvaras spožumu un vēlākā uzbūves darba panākumus mazināt sakot, ka noticis brīnums. Lai tas, kam tā liekas, reiz pavaicā kādam vecam NSDAP cīnītājam un arī Vācijas zemnie-

1933. gada 30. janvārī nepārredzamas ļaužu masas pie Kaizerhofas viesnīcas uzgavilē Adolf'am Hitler'am, kas tikko no valsts prezidenta Hindenburg'a saņēmis uzdevumu sastādīt jauno Vācijas valdību.

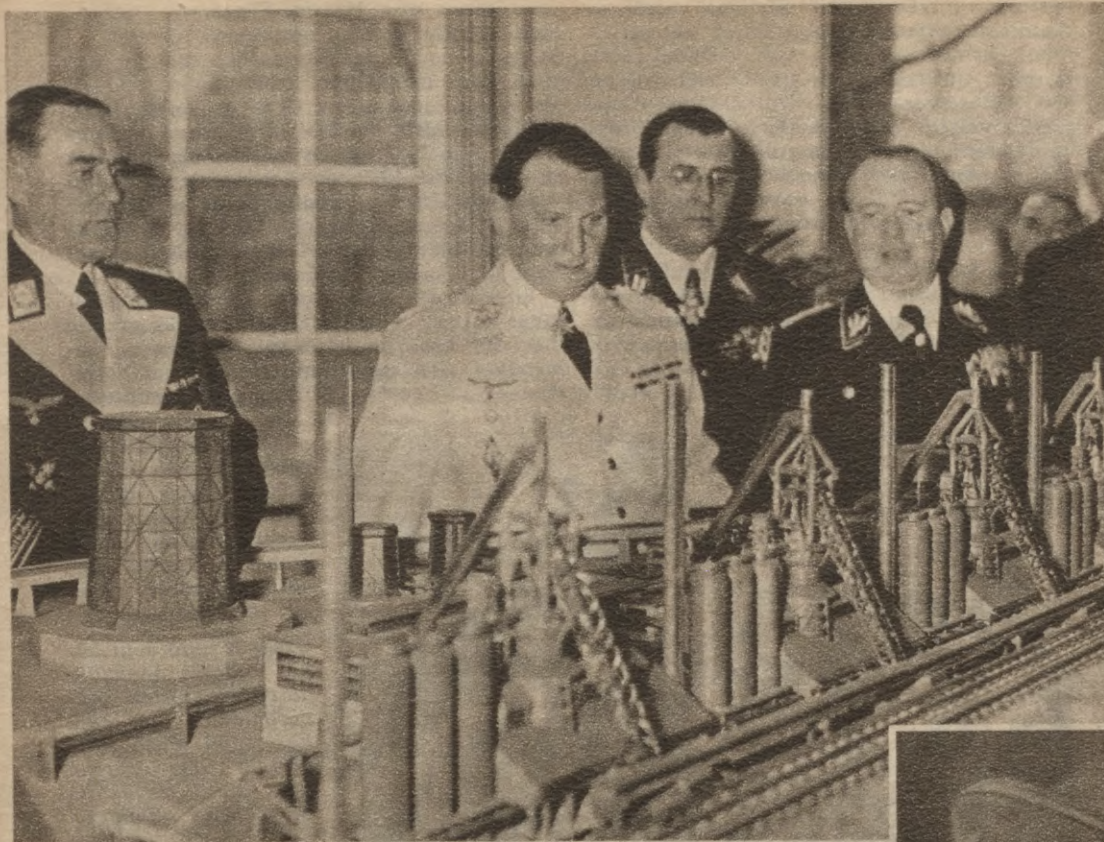
Vācijas Vadonis Adolf's Hitler's savu tuvāko līdzstrādnieku vidū. — Pa kreisi: Dr. Frick's un Dr. Goebbels's, pa labi — reichsmaršals Göring's un SS reichsfīrers Himmler's.

nacionālsociālisma uzvaru Vācijā izdevās novērst boļševisma iespīšanās Eiropā un tā internacionālo pasaules revolūciju. Reizē ar to tika atklāts un likvidēts arī strādnieku šķiras nīknākais ienaidnieks — žīdi.

Raksturīgi, ka 1933. gada 30. janvārī nacionālsociālistu partija ne tikai ieguva varu par valsti un tautu, bet ar šo dienu tās vadībā visas nācijas dzīvē sākās lielas pārmaiņas, kas vācu tautu un Lielvācijas valsti pacēla vēl neredzētos augstumos. Lielie tagadnes notikumi liek nojaust, ka tagad nacionālsociālisms jau pāraudzis savu iekšpolitisko uzdevumu robežas. Šodien lieku reizi apstiprinās vecā pieredze, ka pārmaiņas Lielvācijā aizvien rod atbalsi Eiropā. Šai vēsturiskajā brīdī Eiropas kontinentam Lielvācijai uzspiestajā karā jāizšķiras, vai tas turpmāk grib sadarboties ar savu dabisko ģeopolitisko un garīgo centru jeb galīgi padoties rietumu varām un to Eiropā naidīgajam garam.

Par to, kas vainīgs šai karā, ir lieki runāt. Brīdī, kad uz Vācijas pieprasījumu revīdēt Versaļas miera diktātu atbildēja ar izsmieklu un lielgabaliem, pasaule dabūja redzēt nacionālsociālistiskās Lielvācijas stiprumu. Un ja šobrīd Vācija cīnās par savu valsti, tad šī cīņa ir reizē arī cīņa par Eiropu — jo Eiropa bez Lielvācijas ne-

Vadonis 1936. g. 18. oktobrī uzdeva savam tuvākajam līdzstrādniekam Hermann'am Goring'am pārkārtot valsts saimniecību uz jauniem pamatiem. Hermann'a Goring'a vadībā izstrādāja četrpades plānu, pēc kura valsts pārņēma kontroli par svarīgākām ražošanas nozarēm. Mūsu attēls rāda reichsmaršalu pie „Hermann'a Goring'a fabrikas” ēku modeļa.

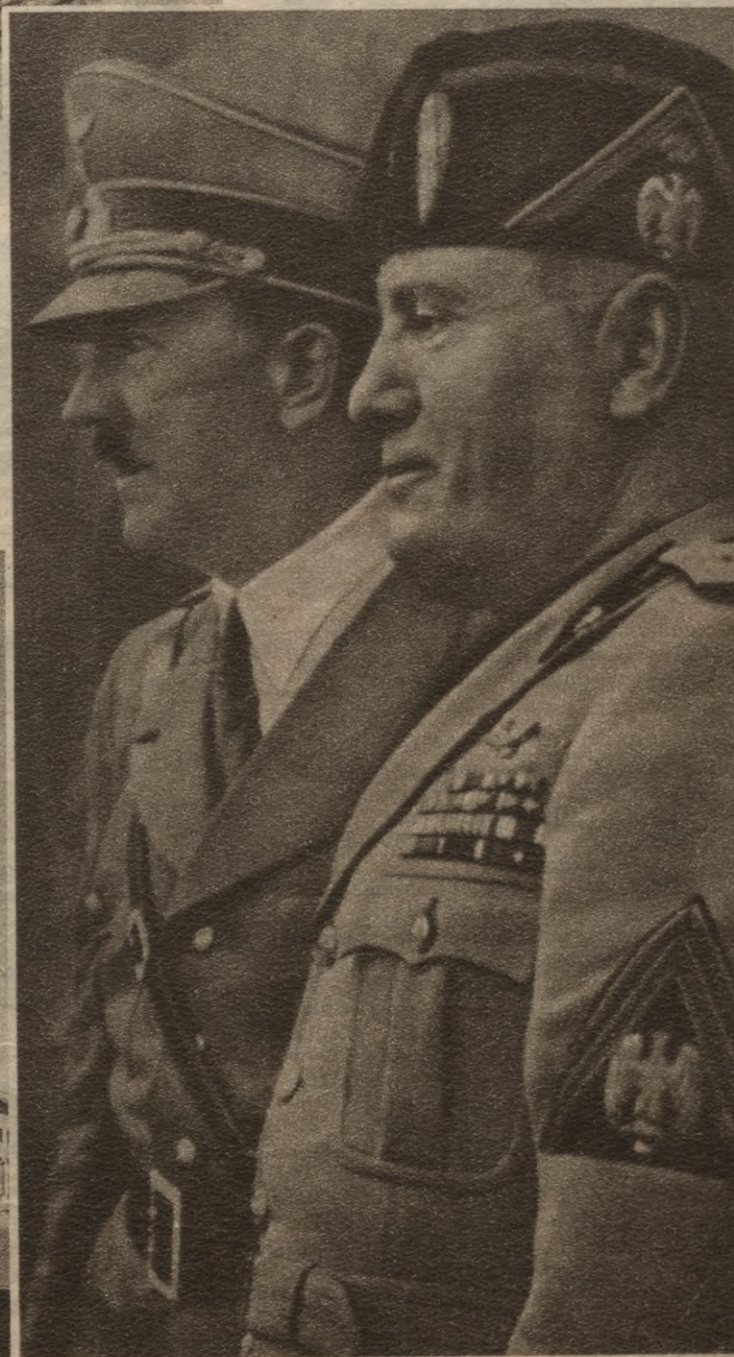
Nacionālsociālistisko Vāciju raksturo jaunuzbūves darbs, kas pēc 1933. gada sākās Vācijas galvaspilsētā un visos novados. Monumentālās jaunceltnes reichskancelejai, aviācijas ministrijai, propagandas ministrijai un daudzām citām centrālām iestādēm liecina par Adolf'a Hitler'a Vācijas plašajiem nodomiem valsts jauncelšanas darbā.

Līdz ar nacionālsociālistiskās valsts nodibināšanos arvien ciešāka kļuva Vācijas un Itālijas draudzība, kas drīzi vien tika arī ārēji proklamēta, nodibinot Vācijas un Itālijas savienību. Vācijas un Itālijas vadībā Eiropa tagad cīnās pret bolševismu un plūtoķralismu.

kiem un strādniekiem, tad tie viņam pastāstīs, ka viņiem ne mazākais nieks nav brīnišķīgā kārtā klēpī iekritis, bet viss sasniegts grūti cīnoties un strādājot. Katrā ziņā neviens nacionālsociālistiskās Lielvācijas uzbūves darbs — nemaz nerunājot par cīņām varas iegūšanas dēļ — nav bijis bez smagiem upuriem. Ja pašreiz Vācija izjūt cīņas smagumu, tad nacionālsociālisti atceras partijas cīņas; pēc katrām vēlēšanu cīņām, pēc katras uzvaras vai kādas vilšanās jaunu spēku deva Vadoņa vārdi: Cīņai jāturpinās! Tā bija pavēle, kam arī pats Vadonis, sevi nežēlodams, klausīja. Beidzot pienāca diena, kad tika izdzēsts 1918. g. 9. novembra kauna traips un atausa gaišāka nākotne.

Vairāk nekā desmit gadus Vācijā mainījās dažādu partiju valdības. Tautu baroja tikai ar cerībām un solījumiem, lai gan nekas neliecināja par niecīgāko stāvokļa uzlabošanu. Tas bija drošākais pierādījums to koalīciju nevarībai, kas ticēja ārzemju kapitālistu palīdzībai, tā nokļūstot aizvien bīstamākā atkarībā no internacionāliem žīdiem. Tādēļ liels darbs, kas Vācijā tika paveikts pirmajos desmit gados, ir labākais apliecinājums tam, ka 1933. g. 30. janvārī (Turpinājums 68. lapp.)

Vācu jaunatne savās organizācijās aug un veidojas, vienmēr būdama gatava darīt visu, ko viņas tēvzeme prasa.

(Turpinājums no 67. lapp.)

nenotika parastā valdības maiņa. Šoreiz tā bija radikāla kursa maiņa, milzīgs pagrieziena visā politiskajā, saimnieciskajā un sociālajā dzīvē, ko var apzīmēt ar diviem vārdiem: „Iejas uzvarai!”

Tomēr ideja vien nebūtu plašajām tautas masām līdzējusi, ja to nebūtu izdevies realizēt. Bet lai lietas iedzīvinātu, nepieciešama griba, darbs un drosmē. Drosmē bija vajadzīga, lai atradinātu daudzu miljonu tautu no agrākās pārliecības un to iepazīstinātu ar jauniem uzskatiem un atziņām, kas tai bija pilnīgi sveši. Tagad ikvienam Lielvācijā liekas gluži dabiski, ka nav vairs septiņpadsmit zemju parlamentu un septiņpadsmit zemju karogu un ka nevienam no vadām nav sevišķu priekšrocību. Šodien Lielvācijas tauta ir sakususi tādā vienībā kā vēl nekad iepriekš. Un taisni tas kramt Vācijas ienaidniekiem. Viņiem labpatiktu redzēt Lielvāciju saskaldītu neskaitāmās mazās valstiņās, varbūt pat dažādās baznīcu valstīs — kā tas bija 1648. gadā pēc nelaimīgā trīsdesmitgadu kara — jo tad nāktos viegli karot pret vācu tautu. Pāršķirstot

vēsturi, var redzēt, cik bīstama valsts saskaldīšana bija ne tikai Vācijai, bet arī Eiropai. Ir norisinājušies karš dažādu valstu starpā. Un tas notika tikai tādēļ, ka nebija tādas varas, kas uzdrošinātos stāties pretim valstij, kas vienmēr kūdījusi Eiropu uz nemieru un karu un gribējusi tai uzkūdzēt: Anglijai! Šodien Eiropas laudis var droši atkārtot Vadoņa pravietības vārdus, ka šis karš ilgu gadu simteņus būs pēdējais!

Toreiz Lielvācijas iedzīvotāji izcīnīja iekšpolitisko brīvību, tādējādi atraisoties no visiem aroda, kārtas, cilmes un īpašuma aizspriedumiem. Pēc Vadoņa aicinājuma viņi pievienojās lielajai vācu tautas un likteņa kopībai. Un šai kopības idejā slēpjas

izturēšanos pret Vāciju. Sensāciju visā pasaulē radīja virkne notikumu: Vācijas atstāšanās no Tautas savienības 1933. g., nīga kara maksājumu izbeigšana 1934. g., Reinzemes ieņemšana 1936. g., valsts dzelzceļu un valsts bankas pārņemšana Vācijas valsts ziņā 1937. g., Ostmarkas un Sudētijas pievienošana 1938. g., Bohēmijas un Morāvijas protektorāta nodibināšana un Klaipeņas iekļaušana Lielvācijā 1939. g. Šie notikumi Adolfa Hitler'a Trešajai valstij pamazām lika izaugt par Eiropas lielvalsti.

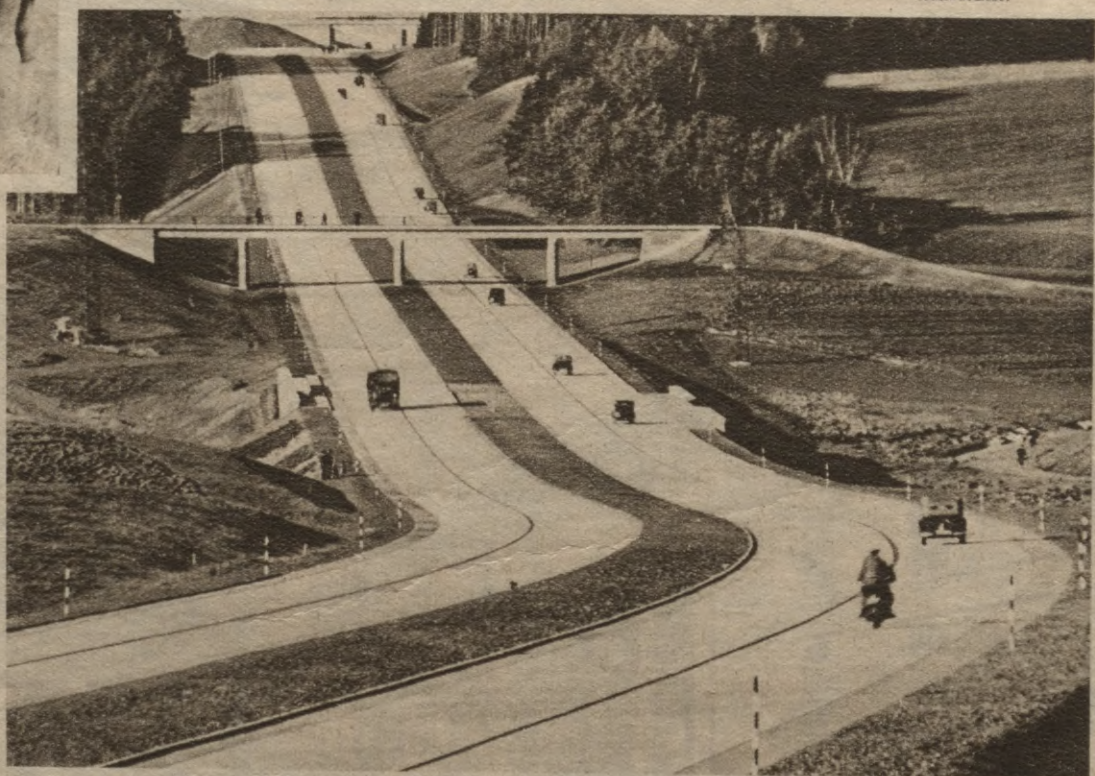
Lielvācija apzinīgi gājusi arī miera politikas ceļus. Tā labprāt sabiedrojās ar tām nācijām, kas gribēja un spēja nodoties jaunūzbuvei. Tā stingri norobežojās no bolševisma, par ko īpaši liecina antikominternā

Nacionālsociālistiskā valsts iekārta dzīves pamatā likusi darbu. Jaunatne vienu gadu pavadā valsts darba dienestā. Darba dienesta jaunieši sveic Vadoņi.

Uzsākot auto ceļu būvi, Vadoņi sagādāja darbu tūkstošiem bezdarbnieku. Šie ceļi, kas tagad plašā tīklā pārklāj visu Vāciju, lielā mērā atviegloja arī pārējo saimniecības nozaļu izveidošanu.

Rūpējoties un gādājot par strādnieku, vidējo un zemāko ierēdņu labklājību un viņu dzīves standarta celšanu, nacionālsociālistiskā Vācija deva iespēju strādniekiem uzcelt sev ģimenes mājiņu jau par 1000 markām.

visu turpmāko panākumu atslēga. Lielvācija spēja izcīnīt savu ārpolitisko neatkarību un brīvību tikai tāpēc, ka vācu tauta bija vienota; ciešā tautas kopība ir nacionālsociālisma revolūcijas galvenais faktors. Vadībai un tautai bija pietiekoši daudz drosmes, lai pareizi reaģētu uz ārvalstu naidīgo

pakts. Vadoņi bieži piedāvāja tagadējam pretiniekam izlīgt miera ceļā, bet katreiz tikā noraidīts, jo žīdi, kas virzīja šo valstu valdības, bija nolēmuši citādi. Cetru vīru apspriedē Minchenē un tāpat vācu un padomju līgumā pretinieks vēlējās tikai vienu.

proti — iegūt laiku. Ir skaidrs, ka jāiznīcina šādas sistēmas, kuru īstie vadītāji ir noziedzīgi elementi. Jāiegūst nevis laiks kaņam, bet jānodrošina miers.

Ka Lielvācijas valsts prot savā labā izlietot miera apstākļus, liecina varenie panākumi uzbūves darbā. Ir labi 10. gada dienā atcerēties arī šos sasniegumus, jo tagad, kad visi spēki jāveltī cīņai pret boļševismu, Eiropas tautas nevar aplaimot ar plašiem sociālās labklājības pasākumiem. Savā laikā Lielvācija arī šai laukā daudz veikusi, tā atrisinājusi grūtākās saimniecības dzīves problēmas, novērsusi bezdarbu un nodrošinājusi zemnieku stāvokli, tādējādi stiprinot nācijas eksistences pamatus.

Vērojot pašreizējo ārkārtīgi intensīvo kara saimniecības darbību, kuņā piedalās visi, kas spēj strādāt, grūti iedomāties, kādā stāvoklī Vācija bija 1933. gadā. Straujā attīstības gaitā pa šo laiku notikušas milzīgas pārmaiņas. Jāatceras, ka pirms tam daudzi saimniecības pasākumi sabruka, uzņēmumiem darba trūkuma dēļ bija jāapstājās, amatniecība panīka, lauku saimniecības izūtrupēja un galvenais — ka neviena partija un neviens valstsvīrs nespēja stāvokli labot. Tikai nacionālsociālisti nedaudz gadus te panāca taisni apbrīnojamu pagriezienu. Vēl 1932. gadā precēm nebija noņēmēju, bet 1938. g. tikko varēja apmierināt pieprasījumus. Uzņēmumi, kas darbību bija pārtraukuši, jau nedaudz gadus pēc tam, kad nacionālsociālisti bija pārņēmuši valsts vadību, bija jāpaplašina, lai veiktu visus pasūtinājumus.

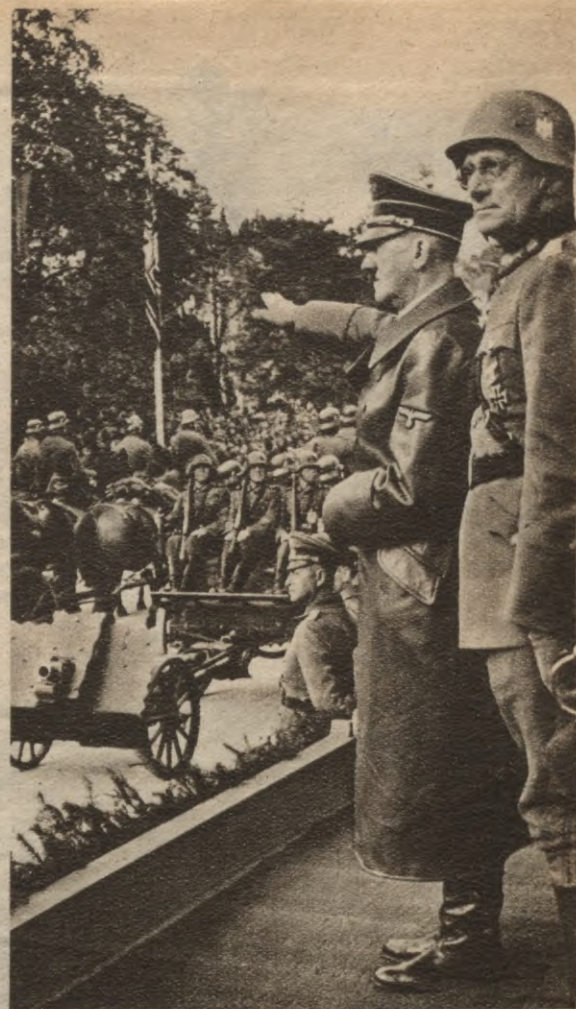
1933. gada 30. janvārī Vācijā bija vairāk nekā 7 miljoni bezdarbnieku, bet 1938. g. laikrakstī bija pilni vietu piedāvājumu, tā

ku. Turklāt jāievēro, ka taisni pēdējos priekškaņa gados vācu tautas dzīves standarts ievērojami cēlies.

Pirms nacionālsociālisti bija pārņēmuši valsts varu, zemnieki bija padoti biržas spekulantu patvarībai. Nacionālsociālisti zemniekam piešķīra politisku nozīmi, deva tam saimniecisku drošību, tā ka tas tagad spēj veikt Vācijas pašapgādi ar pārtikas līdzekļiem un sagādāt arī nepieciešamo atbalstu citām nācijām, kas ar Vāciju cīnās pret kopējo ienaidnieku.

Nacionālsociālisms visai tautai devis jaunu darba etosu, kas līdz šim vēl nav pieredzēts. Sociālās labierīcības uzņēmumos un gādība par strādnieku labklājību ir priekšzīmīga, un daudzi svētīgi pasākumi, piemēram, organizācija „Prieks dod spēku” nekur citur pasaulē nav atrodamā. Vācu kaļavīriem šai karā bija iespēja vērot sociālos apstākļus visās Eiropas zemēs: par „strādnieku un zemnieku paradīzi” šai gadījumā nemaz nebūtu ko runāt. Visur tie guva atziņu, ka Vācijā priekš kara gan bijis vislabāk. Bet taisni ar savu sociālpolitiku Lielvācija modinājusi židiski kapitālistisko demokrātiju naidu pret sevi. Tām nacionālsociālistu gada dienā var apliecināt, ka viss, kas šai virzienā Lielvācijā pasākts, ir tikai sākums. Pēc kara šā lielā sociālpolitikas darba augļus baudīs daudz lielākā mērā un arī visas tās Eiropas nācijas, kas kopā ar Lielvāciju cīnījās un strādājušas, lai uzvarētu.

Jārunā arī par lielajiem Lielvācijas kultūras sasniegumiem šai laikā. Senāk valdīja uzskats, ka kultūra ir tikai mantīgajiem un izglītotajiem. Nacionālsociālisti savā darbībā seko principam: nevar būt kultūras bez

1939. gada 1. septembrī sākās karš ar Poliju, kas triju nedēļu laikā beidzās ar Vācijas uzvaru. 6. oktobrī Vadonis Varšavā pieņēma savu kaļavīru parādi.

ka bija pat ar speciāliem rīkojumiem jāapkaņo „spekulācija ar darbaspēku”. Vācu rūpniecības ražošana pirmajos piecos gados daudzkārt palielinājās.

Valsts ieņēmumi no nodevām un muitām 1941./42. g. bija piecreiz lielāki nekā 1932./33. g. Turklāt jāzina, ka nav uzlikti nekādi jauni nodokļi, izņemot dzimtenes nodevu fronti, un daudzi nodokļi pat atcelti. Kā tautas labklājība pieaugusi, rāda sekojoši skaitļi: tautas ienākumi 1932. g. bija 45 miljardi marķu, bet 1942. g. — 105 miljardi. Tai pašā laikā krājumu noguldījumi pieauguši no 11,4 milj. marķu līdz 55 milj. mar-

ķu. Tas ievērotā visos kultūras un mākslas dzīves novados. Nav iespējams šeit minēt skaitļus. Tautas interesi par savu radošo cilvēku darbiem pierāda fakts, ka visi Lielvācijas teātri, kino, mūzikas sarīkojumi jau izpirkti ilgi pirms izrādes dienām.

Nacionālsociālistiskās Lielvācijas un Vadoņa kustības sasniegumi kara laikā ir ārkārtīgi. Zīdīkā agitācija gan šos sasniegumus grib noliegt, bet skaidrs, ka tā nekādā ziņā nebija paredzējusi iādu vācu tautas militāru spēku, darba spējas un pretestību. Bet taisni tur parādās Vadoņa un viņa kustības audzināšanas un vadības lielie panākumi. Pašreiz nevar publicēt datus par Liel-

vācijas panākumiem kara laikā. Kad būs izcīnīta uzvara un iestājies miers, Vadonis varēs atklātībai rādīt skaidrāko bilanci, kas atkal pierādīs, ka nacionālsociālistu revolūcija Lielvācijai un Eiropai bijusi par svētību.

Pašreiz turpinās cīņa, kuņu neizcīna Lielvācijas valsts viena, bet tai radušies sabiedrotie. Sevišķi saprotams, ka taisni fašistiskā Itālija sava ģeniālā valstsvīra Musolini vadībā apvienojusies ar Adolf'a Hitler'a Lielvāciju Berlīnes un Romas asī. Abām revolūcijām ir kopēji pamati. Abām nācijām ilgi bija jādzīvo no druskām, kas nokrita no kapitālistu galda. Tās kopā ar citām nācijām un tautām cīnīsies līdz uzvarai. Ir skaidrs, ka tikai jaunās nācijas šai cīņā var būt uzvarētājas. NSDAP cīņas laikā uzvaras mainījās ar grūtiem brīžiem, bet neviens nešaubījās par iznākumu, un taisni tad, kad pretinieks bija pārliecināts par panākumiem, tas saņēma rūpīgi sagatavotu izšķirīgu triecienu. Cīņa mēdz būt skaudra — tie kas sekoja Adolf'a Hitler'a karogiem, to zina. Arī tagad viņi labprāt uzņemas cīņas smagumu. Nacionālsociālistu kustības mērķis taču ir izkaņot mieru un brīvību, darbu un maizi. Tā gribēja veikt arī pirmā pasaules kara kritušo varoņu vēlēšanos, kas mira, ticēdami savas tautas laimīgajai nākotnei. Šiem varoņiem pievienojusies šā kara kritušie, un tā šis pienākums kļuvis vēl svētāks.

Atskatoties 30. janvārī uz NSDAP cīņas laiku pirms 1933. g. un pagājušo 10 gadu uzbūves darbu, jāatzīst, ka nacionālsociālistu valsts dzimundiena ir arī jaunas kārtības sākums vēsturē. Nacionālsociālistu revolūcijā gājuši bojā gadsimti, bet jauni gadsimti ceļas augšām.

V. S.

Vadonis pieņem maršalu Antonesku. No labās: ārlietu reichsministrs Ribbentrop's un protokola šefs v. Doernburg's. Hoffmann'a uzp.

Alkazara varoņu svinīgajā godināšanā kaudījo ģenerālis Franko par kaujas nopelniem apbalvoja šā cietokšņa varonīgos aizstāvētājus.

RITENI RĪPO — UZVARAI!

Visas Lielvācijas un Eiropas saimniecības piemērošanās bruņotā darbam un karām radījusi jaunus transporta uzdevumus, liekot paplašināties Lielvācijas dzelzceļiem arī apjomā. Vācijas dzelzceļš, kas jau kopš kara sākuma kāpinājis savu darbību, sevišķu rosmu uzrādījis 1942. gadā, kas ieies vēsturē kā viens no ievēriņas cienīgākajiem darbības posmiem. Šis vācu dzelzceļu darbības gāds visspilgtāk noskaidrojās, kāda nozīme transportam kara, kara saimniecībā un iedzīvotāju apgādē.

Vācu uztura un kara saimniecība ar vācu bruņoto spēku vareņajiem panākumiem ieguva visauglīgākos un jēlvielām bagātākos apgabalus. Šo apgabalu organizēšanu, izbūvi un uzturēšanu jau 1942. gada sākumā nodeva Lielvācijas satiksmes ministram. Darbi jauniegūtajā teritorijā Lielvācijas dzelzceļam ar saviem darbiniekiem un līdzekļiem bija jāveic iespējami ātri, lai varētu izmantot visas telpas milzīgo paplašināšanos.

Ar moto: „Riteņiem jāripo uz priekšu!” 1942. gada jūnija sākumā Lielvācijas satiksmes attīstībā, jo sevišķi preču satiksmē, sākas jauns posms. Izmantojot visas iespējas, izdevās ievērojami samazināt preču apgrozījumu laiku, kā arī palielināt ļoti svarīgas satiksmes iespējas. Viss tas nāca par labu ne tikai teicamas militārās satiksmes nodibināšanai, bet arī dzimtenes apgādei.

Milzīgā transporta reorganizēšana, izbūvējot tūkstošiem kilometru jaunu dzelzceļa līniju un uzceļot jaunas stacijas, nodrošina fronteī visa nepieciešamā piegādi. Simtiem tūkstošu dzelzceļnieku dienu un nakti veic savus pienākumus garā darba laikā, bieži vien vissmagākajos dienesta apstākļos, lai ripojošā piegādē ne mirkli neapstātos. Veicot visus savus uzdevumus, kādus prasa Lielvācijas apsardzība un apgāde, vācu dzelzceļš līdz ar to ir piedalījies galīgās uzvaras izcīnīšanā. A. M.

Lai taupītu degvielas, arī frontes vajadzībām nepieciešamos automobiļus un spēkratus nozīmētās vietās nogādā pa dzelzceļu.

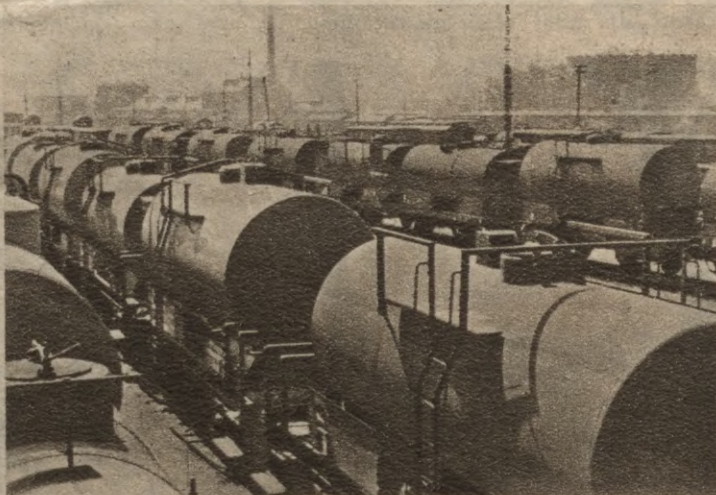
VADONI — TUVINĀ TAUTAS

Eiropas likteņu kopības apziņa dabiski lauž sev ceļu no augšas. Tautu vadītājiem, kas par mērķi spraudusi savas tautas labklājību, saduroties ar grūtībām šo mērķu realizēšanā, ik uz soļa nākas pārliecināties, ka taisnīgākas un laimīgākas nākotnes nodrošināšana cīņā pret apvienotiem plūtokratu un boļševiku uzurpatoriem iespējama tikai kopīgiem spēkiem. To atzīnis nevien vācu tautas Vadonis Adolf's Hitler's, italiešu tautas duče Musolini, bet arī citu autoritāro valstu vadītāji, pievienojoties antikominterna paktam.

Spāniešu tautai šo atziņu sagādāja ģenerālis Franko ar savu konsekvento uzstāšanos pret boļševisma briesmām, kas šai zemei un tās tautai prasīja tik smagus upurus. Spānija, kur boļševismu satrieca 3 gadus ilgstošajās cīņās, kas prasīja 1 miljonu spāniešu tautas labāko dēlu, nevarēja boļševismā saskatīt nekā cita kā tikai savu nāvīgāko ienaidnieku. Kamēr autoritārās iekārtas valstis 1936. gadā atzina Franko valdību Burgosā un to atbalstīja, tikmēr demokrātiskās valstis, ar Angliju un Amerikas Savienotajām valstīm priekšgalā, par Padomju savienību nemaz nerunājot, nostājās Madrides komunistiskās valdības pusē un ar savu ieroču piegādi Franko pretiniekiem paildzināja spāniešu tautas brīvības cīņu.

1939. gada 9. aprīlī kaudījo pasludināja Spānijas pievienošanās aktu pretkominterna paktam un līdz ar to norādīja ceļu spāniešu tautai. Spānijas brīvprātīgie, tāpat kā citu valstu brīvprātīgie, piedalās arī valstu cīņā pret boļševikiem.

Rumānija, kam boļševiki tieši draudēja bez Besarabijas atņemt arī vēl citus apgabalus, sava valsts galvas maršala Antonesku vadībā piedalās šai cīņā simtprocentīgi. P. O.

Vilciens pēc vilcienu ar gaļu gaļajām vagonu cisternu rindām piegādā vācu armijas motorizētām daļām austrumu frontē nepieciešamās degvielas — benzīnu un naftu.

Scherl'a uzp.

Uzp.: 1 Orbis, 1 Hoffmann'a, 1 Weltbild.

Svens Hedins

LIELAIS PĒTNIEKS UN PATIESĪBAS CĪNĪTĀJS.

Ar Svena Hedina vārdu saistās priekšstats par kaut ko lielu, grūti aptveramu, kas tomēr, tuvāk iepazīstoties, izrādās vienkāršs un saprotams. No visiem tagadnes ceļotājiem un pētniekiem Svens Hedins kā cilvēks ir mums vistuvāks, jo nav neviena, kurš sevi atklātu tik nemāksloti un daudzpusīgi un kuļa darbi, būdami nopietni zinātniski, reizē ar to kā lasāmviela ir tik plastiski un tā ierosina. Neviena tā kā viņš neprot lielu zinātnisku problēmu rezultātus notēlot tik vienkārši un vispārsaprotami. Turklāt Svens Hedins ir ne tikai ģeografisko zinātņu dižmeistars un izcils literāts — viņš ir arī virtuozs zīmētājs un akvarelists, kas savus darbus blakus priekšzīmīgajām fotografijām papildina ar daudzām individuāli tvertām figūrām un ainavām.

Daudz ko savā ilgajā mūžā ir piedzīvojis sirmais zinātnieks. Svens Hedins dzimis 1865. gada 19. februārī Stokholmā, divdesmit gadu vecumā strādā par mājskolotāju Baku pilsētā, Aizkaukazā. Pēc vairākkārtējiem ceļojumiem pa Persiju un Mezopotamiju viņš dodas atpakaļ uz Stokholmu, kur uzsāk studēt ģeografiju, turpinādams studijas Upsalā, Berlīnē un Hallē. Un pazīstamais vācu ģeogrāfs Richthofen's ir tas, kas viņam norādīja nākamā darba lauku — Vidusāzijas neizpētītos apgabalus. Richthofen's kļuva ne tikai viņa skolotājs, bet arī uzticams draugs, ko

Tibetas sievietes. Svena Hedina zīmējums.

Hedins aizvien atceras ar vislielāko sirsnību un cieņu.

1893. g. oktobrī Svens Hedins uzsāk savu pirmo Vidusāzijas ceļojumu, lai pēc tam atkal un atkal atgrieztos šai bargajā, bet iemīļētajā zemē.

Pāri grūti pieejamai Pamirai — pasaules jumtam, — cauri 4000 km garajam Takla-Makana tuksnesim uz nepiemīlīgo, bargo Tibetas augstieni, kas tikai dažās vietās ir zemāka par augstākā Eiropas kalna — Monblana virsotni, veda drošsirdīgā ceļotāja ceļi. Še viņš piedzīvojis ne mazums briesmu un grūtību, še guvis vienu atklājumu pēc otra. Vai tā bija noslēpumainās Kerijas upes grīva — īsteni tādas nemaz nebija, jo upe apsika bezgalīgajā smilšu jūrā, jeb kļūdošā Lop-Nora ezera pētišana, vai divtūkstoš gadu vecās Lou-lanas pilsētas drupu atklāšana — visur parādījās Svena Hedina vispusīgās zināšanas un apbrīnojama neatlaidība, ar kādu tas pārvarēja šķietami nepārvaramus šķēršļus. 1905. gadā tas apceļoja Kevira sāls tuksnesi, dodamies uz Indiju, lai no turienes atkal mēģinātu iekļūt zemē, kas to allaž vilināja — Tibetā. Šo ceļojumu vainagoja jauni atklājumi: milzīgā Transhimalaju kalnu grēda, kas tikpat gara kā atstatums no Berlīnes līdz Romai, Kailass — svētākais kalns pasaulē, ko dēvē arī par „Pasaules asi” un ko līdz tam nebija skatījusi neviena baltā cilvēka acs, ilgi meklētās Indas un Brahma putras iztekas, eiropiešiem aizliegtā Sigatse pilsēta un daudz citu svarīgu ģeografisku atklājumu. Un viss tas bija sasniegts nepilnos divi gados, pie tam veikts milzīgā augstumā, nežēlīgā salā un sniega vētrās. Pasaules kara laikā Svens Hedins apceļoja rietumu un austrumu frontes, tāpat Mezopotamiju un Palestīnu, pats savām acīm vērodams toreizējos notikumus un norises, lai pēc tam pateiktu visai pasaulei savu spriedumu, kas jo sevišķi nebija patīkams Anglijai. 1923. gadā tas, gan jau krietni gados būdams, devās ceļojumā apkārt zemes lodei, pāri Ziemeļamerikai, Japānai, Mongolijai un Sibīrijai. Cits viņa vietā varbūt būtu apmierinājies ar sasniegto. Ne tā Svens Hedins — nesavtīga darba mīlestība un ista zinātnieka goda prāts tam teica, ka viens cilvēks gan var daudz ko spēt, bet vēl vairāk panākams, ja tik plašā disciplinā kā ģeografiskā zinātne, piedalās visu zinātnisko disciplīnu speciālisti.

To atzinis, nepagurstošais zviedrs, kā parasts, enerģiski ķērās pie savas idejas realizēšanas. Un 1927. gadā viņa vadībā uz Vidusāziju devās liela ekspedīcija zviedru, vācu un ķīniešu zinātnieku — speciālisti ģeografijā, palaiontoloģijā, astronomijā, meteoroloģijā, fizikā, arhaioloģijā, etnografijā, zooloģijā u. t. jpr. Veselus trīs gadus turpinājās ekspedīcijas darbs, toties panākumi bija ievērojami: senā tirdzniecības ceļa atrašana, pa ko priekš 2000 gadiem Ķīnas zīds tika eksportēts uz Romu un Eģipti. 10.000 senķīniešu manuskriptu, starp tiem 2000 gadu vecas ziņas par ķīniešu kara gājieniem pret hunniem, 50.000 akmens laikmeta paliekas, daudzi palaiontoloģiski atradumi, to starpā vairāk miljonu gadu vecu dinosauru paliekas un vecākās cilvēku paliekas — t. s. Sinanthropus pekinensis, kuļa vecumu aplēs starp 600.000—1.000.000 gadiem, tāpat iekšējās leduslaikmeta jūras krasta līnijas noteikšana, kas kādreiz stiepšies dziļi Vidusāzijas tuksnesī. Paies vēl daudz gadu, iekams tiks pabeigta šīs grandiozās ekspedīcijas savākto materiālu pilnīga apstrādāšana.

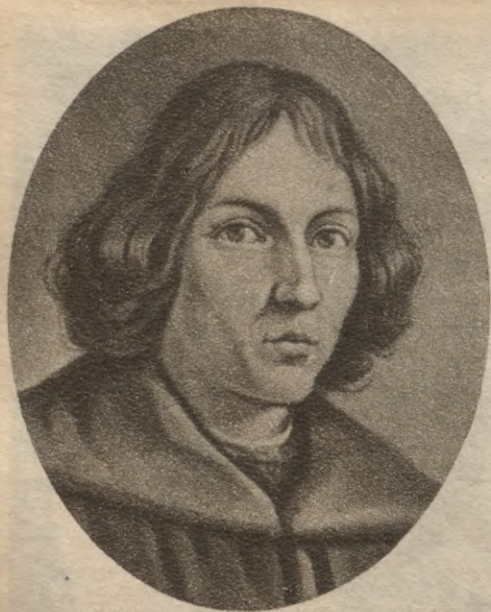
Apbrīnojama ir Svena Hedina darba spējas un enerģija. Pēc vissmagākām dienas pārgājieniem, pāri kailajiem tuksnešiem un bīstamajām augstienēm, nereti liekot dzīvību uz spēli, tas vēl atrod laiku uzrakstīt

Svens Hedins, pazīstamais ceļotājs un Āzijas pētnieks. Minchenes universitāte tam piešķīrusi dabas zinātņu goda doktora gradu.

100—200 lapaspusņu garu aprakstu un ķerties pie sava iemīlēta zīmējumu bloka. Arī īsajos atpūtas laikos, pēc pabeigtiem ceļojumiem, tas visu laiku ziedojis zinātnei, apstrādādams iegūtos materiālus, sarakstīdams ap pussimtu grāmatu, gan par saviem ceļojumiem, gan lai aizstāvētu savu pārliecību u. t. jpr. Un pēc beigtā darba tā pētīgais gars ved atkal viņu pretī jauniem ceļojumiem. Kas vēl jo vairāk izceļ viņa gara drosmi, ir neatkarība spriedumos. Jau pirmajā pasaules kara laikā, neklusot Vācijas ienaidnieku rīdīšanai un agitācijai, palika uzticīgs tam, ko pats savām acīm pieredzējis un par ko pārliecinājies. Un tāds viņš palicis arī šodien. Viņam ir lielas un izteiktas personīgas simpatijas pret vācu tautu. Un arī še viņš parādās savos spriedumos kā godīgs zinātnieks ar pozitīvu taisnības izjūtu. Viņš tic Jaunajai Eiropai un slavē Vācijas lomu, kādu tā uzpēmusies, lai glābtu mūsu kontinentu un celtu labāku nākotni: „Ar vāciešu neveiksmi ziemeļu tautas zaudētu ne tikai zemi un brīvību, tās pazustu galīgi no zemes virsas”, — konstatē viņš. Un viņa pēdējā grāmata: „Amerika cīņā pret kontinentiem” ir neapstrīdama apšūdzība pret Ruzveltu kā galveno kara kūdītāju. Svens Hedins ir pārliecināts, ka „šis karš vēsturē ieies kā prezidenta Ruzvelta karš”.

Vācu tauta, godinādama lielā pētnieka nopelnus, š. g. 18. janvārī Ludviga Maksimiliana universitātes 470 g. pastāvēšanas svinībās piešķīra sirmajam zinātniekam dabas zinātņu goda doktora gradu. V. E.

Nikolaus Kopernikus — tagadējās astronomijas nodibinātājs. Viņa aprēķini par mēneša apgriešanās laiku ap zemes lodi noderēja kalendāra reformai, ko izdarīja pēc pāvesta Gregora XIII pavēles.

Grieķu filozofs Anaksimandrs 6. gadsimtā pr. Kr. pirmais prātodams atzinis, ka zemi netur vis varenī atlanti (milži), kā ļaudis domāja, bet ka tā vaļīgi lido pasaules telpā. Bet ļaudis viņam neticēja un viņam pretim runāja, sacīdami: „Traks, ja atlanti zemi nesaturētu, tad jau tā un mēs visi līdz nokristum bezdibēnī.” Tad Anaksimandrs gan naivā, bet populārā veidā paskaidroja ļaudīm: „Lūk, zeme jau nezina, uz kuŗu pusi lai tā krīt, pa labi, pa kreisi, uz leju, uz augšu; tādēļ tā nekrīt nekurp.” To pašu domu nedaudz vēlāk izteica Pitagors un citi grieķu filozofi. Pitagors sacīja: „Dodī man ārpus zemes kādu vietu, kur es varētu stāvēt, tad es zemi pakustinātu.”

Ja grieķu zinātnieki būtu varējuši hrīvi tā tālāk pētīt un strādāt, tad cilvēce jau daudz ātrāk būtu ieguvusi atziņas par dabu un pasauli un iemācījusies savā labā izlietot dabas spēkus. Kristietībai nodibinoties, par ticības pamatu uzskatīja veco derību un noraidīja jebkuŗu atziņu, kas tai runāja pretī. Un kas to mēģināja darīt, tas tapa nolādēts, spīdzināts un pat sadedzināts. Ar to zinātne un visa garīgā dzīve vairāk nekā 1000 gadus

Galileo Galilejs inkvizīcijas tiesas priekšā. — Franču mākslinieka Roberta Flerī gleznas attēls.

Laikmeta arch.

... UN TOMĒDZĒRIEŽAS

DIVU ZINĀTNES REFORMĀTORU PIEMIŅAI

tika apspiesta līdz pat reformācijas laikmetam. Tad līdz ar ticības atjaunošanu cēlās arī zinātnes reformātori.

Kā pirmais un galvenais pieminams dižais astronoms Nikolaus Kopernikus, kas Lutera laikā 16. g. s. sākumā uzstājās ar jaunu pasaules uzskatu, kuŗš apgāza veco trijstāvu iedomu, it kā apakš zemes būtu pekles (elle), virsū mūsu mītne un augšā aiz mākoņiem debesis, kur Dievs sēžot. Turklāt visi domāja, ka zeme stāv un saule tai iet apkārt. Bet Kopernikus izskaidroja, ka zeme kustas, pa dienu un nakti griežas ap sevi un gada laikā ripko ap sauli. Tagad mums visiem tā ir pati par sevi saprotama lieta, bet tolaik tā bija pilnīga revolūcija, ko Kopernikus sludināja. Brīnuma, ka viņš par tādu revolūcionāru mācību nav sodīts. Pašā Romā viņš 1500. gadā lasīja lekcijas par astronomiju. Bet tā laika pāvests Aleksandrs VI ticības lietās bija vienaldzīgs, ja tikai neaizkāra pāvesta varas un personas intereses. Bez tam reti kāds Kopernikum ticēja; pat Luters neticēja, ka zeme griežas un iet ap sauli; visi vēl turējās vecā, iedomātā uzskatā. Pats Kopernikus arī savu mācību daudz nepropagandēja. Tikai viņa draugi, sevišķi Vitenbergas astronoms J. Rhetikus viņu pierunāja laist klajā savu pētījumu. Kopernikus mierīgi dzīvoja Austrumprūsijā Allenšteinā un Frauenburgā. Tur tas arī miris 1543. g. un apbedīts Doma baznīcā.

Citādi klājās otram dabas zinātnes reformātoram dižajam itālietim Galileo Galile-

jam 100 gadus vēlāk. Viņa lielais nopelns ir, ka viņš, būdams profesors Pizā un Padovā, cēla gaismā Kopernikus pasaules sistēmu un enerģiski to izplatīja. Par to mūki viņu apsūdzēja, un viņš nokļuva asā sadursmē ar baznīcu. Tā laika pāvests Urbāns VII nebija ticības lietās vienaldzīgs un atzina Galileja mācību par ķecerību, kas runā pretī vecās derības Jošua gr. 10., 12. 13., kur teikts, ka saule apstājusies kustēties un visu dienu un nakti stāvējusi uz vietas, kamēr žīdi kāvušies ar amoriešiem. Galileju lika cietumā un nodeva inkvizīcijai, kas viņu piespieda savu mācību atsaukt un teikt, ka saule iet pār debesīm, bet zeme stāv. Pēc atsaukuma Galilejs esot sacījis: „Tomēr tā kustas (Eppur si muove).” Vēlāk viņš dzīvoja savā villā pie Florences un tur mira 1642. g. Astronomiju Galilejs stipri cēlis, lietodams tālskati, ko pats bija konstruējis, ar trīsdesmitkārtīgu palielinājumu. Ar to viņš atrada Jupitera mēnešus, Saturna apļus, pierādīja arī, ka tā saucamais putnu jeb dvēseļu ceļš sastāv no daudz atsevišķām zvaigznēm u. t. t. Fizikā viņš izskaidrojis krišanas un sviešanas parādības. Tā Galilejs licis pamatu ir astronomijai, ir dabas zinātņu mehanikai, kas noderēja par pamatu jaunākiem zinātniekiem. Kopernikus un Galileja raksti ilgu laiku bija aizliegti, lai gan viņu mācība vispār bija atzīta. Tikai 1836. g. aizļegto rakstu izsludinājumā tie vairs nebija minēti. Redzams, cik ilgi vecas iedomas ietiepīgi turējās pret zinātnes patiesībām, atsaucoties uz veco derību.

Dr. Jānis Sanders.

Tīrība un kārtība - mūsu lepnums

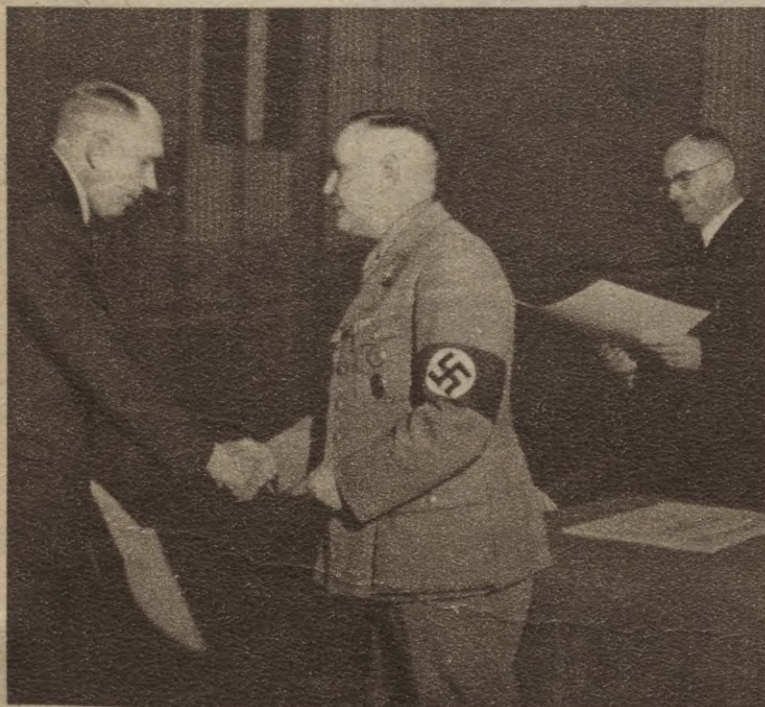
"Tikai tas, kas strādā ar prieku, veic darbu vislabāk," — rakstīja ģenerālkomisārs Dr. Drechsler's savā uzsaukumā visiem darba cilvēkiem, aicinot tos piedalīties sacensībā par tīrām, kārtīgām un no nelaimes gadījumiem aizsargātām darba vietām, jo tikai šādos apstākļos darba darītājam ir prieks strādāt un censties. Arodbiedrību centrālā savienība (ACS) šo sacensību izvērsa pa visu mūsu zemi, un uz to atsaucās gan lielie, gan mazie rūpniecības, tirdzniecības un amatniecības uzņēmumi. Desmit tūkstoši darba cilvēku ziedoja daļu sava brīvā laika, lai kopējās talkās iztirītu un sakārtotu savu uzņēmumu telpas un mašīnas. Uzņēmumu vadītāji centās darīt visu iespējamo, lai iekārtotu iztrūkstošās labierīcības.

Tagad sacensība beigusies. Vērtēšanas komisijas pārbaudījušas Rīgā un provincē 2833 darba vietas un konstatējušas, ka strādnieku darba un dzīves apstākļu uzlabošanai paveikts ievērojams darbs. 1411 darba vietās tīrība, kārtība un drošība atzīta par labu vai ļoti labu. 100 vislabāko uzņēmumu (45 Rīgā un 55 provincē) kā pelnītu vainagojumu savai centībai saņēma Latvijas saimniecības kameras atzinības rakstus. Ka netīrība viegli ieviešas pat vislabākās darba vietās, spilgti rāda bolševiku atstātais „mantojums”, ar ko bijis jācinās gandrīz visām rūpniecībām. Jesena keramikas fabrikā, piemēram, pagājis vairāk nekā gads, kamēr sakārtotas nemākuļu sabojātās mašīnas un centrālā apkures ietaises, bet strādniekiem vajadzējais strādāt vairāk nekā nedēļu, lai aizvestu no pagalma un fabrikas simtiem vezumu tur sagāzto atkritumu. Tagad šī fabrika ieguvusi atzinības rakstu, un spodrās telpās raiti rit ražens darbs. Bet arī priekšzīmīgās telpās rūpes par tīrību un kārtību nedrīkst aizmirst. Tādēļ „Rīgas audumā” ik nedēļas notiek nodaļu vadītāju apspriedes, lai reiz iegūto tīrību un kārtību varētu paturēt arī turpmāk. Tīrība sevišķi nepieciešama pārtikas rūpniecības uzņēmumos, un šīs prasības godam izpildījušas Rīgas gaļas fabrika un šokolādes fabrikas „V. Kuze” un „Laima”. Labas ģērbtuves un mazgātavas šais uzņēmumos dod iespēju strādniekiem ieturēt nepieciešamo miesas tīrību, bet veļas mazgātavas un izlabošanas darbnīcas gādā, lai darba tērpj vienmēr būtu tīri un kārtīgi. Uzņēmumu vadītāji gādājuši arī par koptgaldū uzlabošanu, produktu sagādi darba cilvēkiem un viņu kultūrālo vajadzību apmierināšanu. Priekšzīmīga tīrība un kārtība atrasta arī tabakas fabrikās „Rīga” un „Amata”, lai gan tabakas apstrādāšanas darbs vienmēr saistīts

arī ar putekļiem. Fabriku telpās iekārtoti veikali, kur strādnieki pēc darba var iepirkt visus vajadzīgos produktus bez rindā stāvēšanas. Fabriku saimniecībās izaudzēto sākņu pietiek ne tikai koptgaldiem, bet arī strādnieku personīgām vajadzībām. Fabrika „Rīga” koptgaldū vajadzībām rentē siltumnīcas, bet „Amata” iekārtojusi trušu un vistu audzētavu. Pašu darbnīcas nodrošina strādniekiem apavu izlabošanu. Ka arī melno darbu strādājot var ievērot priekšzīmīgu tīrību un kārtību, rāda Valsts tipografijas (Hermann'a Goring'a ielā 6) iegūtais atzinības raksts. Labi koptās, pret nelaimes gadījumiem nodrošinātās mašīnas sekmē darbu, bet labi iekārtotā virtuve nodrošina atpūtas telpas ceļ strādnieku labsajūtu. Darbs gumijas rūpniecībā ir netīrs, sevišķi dienās, kad darbā laiž sodrējus. Tomēr gumijas fabrika „Kvadrats” ierindojusies izcili tīro uzņēmumu skaitā. Īpašs darbinieks uzrauga, vai viss ir tīrs un kārtīgs, bet strādnieki par tīrības ievērošanu saņem prēmijas. Nevajadzīgos priekšmetus izvācot, vajadzīgos sakārtojot un ievērojot vēl elementārās tīrības prasības, Rīgas spirta fabrika ieguvusi atzinību arī savās vecajās, šaurajās telpās. Pie sienām izkārtotie saukļi, ēdamtelpās novietotie ziedi vai zaļumi, gleznas un ģimenes piešķir glītumu un mājīgumu. Vadība rūpēšies arī par malķas sagādi strādniekiem un darbiniekiem. Plaukst kultūrālā pasārdarbība. Izcilu sniegumu nelabvēlīgos apstākļos uzrādījušas Kalpaka vagonu darbnīcas, kas pa lielākai daļai novietojušās barakveidīgās telpās. Tur ne tikai ievērota labāka tīrība un kārtība, bet pašu spēkiem, pašu līdzekļiem izbūvēta arī virtuve, pusdienu telpas, ģērbtuve ar drēbju skapīšiem un mazgātavu. Darba rīki visur novietoti labākajā kārtībā, kas sekmē darba ražību. No daudzajiem amatniecības uzņēmumiem atzinības rakstus Rīgā izpelnījušies tikai 5: P. Kalniņa apavu darbnīca, A. Cauniša drēbnīca, A. Liepiņa galdniecība, F. Nordena kalēju darbnīca un V. Kalniņa maiķes ceptuve, bet no tirdzniecības uzņēmumiem tikai 4: R. II tirdz. uzņēm. 142. veikals (gaļa un desas), Rīgas universālveikals, Tepfers un Ko un R. I T. U. 19. veikals.

Pagājušā gadā ievadītā sacensība par tīrību, kārtību un drošību nav apstājusies, bet diendienā turpinās, iesaistot tanī arī uzņēmumus, kas līdz šim bija kūtri palikuši pakaļ. Lai turpmākajās apskatēs vairs nebūtu neviena uzņēmuma, kur tīrība un kārtība neapmierina!

J. M.

Darba vietu tīrības, kārtības un drošības sacensības noslēgumā bija sarīkots svinīgs akts, kurā 100 godalgoto uzņēmumu vadītāji saņēma atzinības rakstu. Godalgas izsniedza ģenerālkomisārs Rīgā pilnvarotais arodbiedrību lietās — inž. G. Hahn's.

Uzņēmumu gādība par dzīvei nepieciešamo preču sagādi aiztaupa darba ļaudīm ikdienas rūpes un ceļ darba ražību. Skats (pa labi augšā) tabakas fabrikas „Rīga” pārtikas preču veikalā.

Apzinīgs un lietpratīgs darbs tīrā un kārtīgā darbnīcā ir katra amatnieka goda lieta. Arī kurpnieku darbnīca var būt spodra. Skats (pa labi) P. Kalniņa godalgotajā kurpnieku darbnīcā.

„Laikmeta” uzņ.

LATGALES GARS

Rēzeknes izstādē plaši bija pārstāvēta arī Latgales tēlotāja māksla. — Nikolaja Breikša glezna „Sniegs pavasarī”.

Labu priekšzīmi citiem novadiem šoziem devusi Latgale, krāšņi un iespaidīgi parādīdama mākslas un amatniecības izstādē Rēzeknē paaudzū paaudzēs darināto bagātību pūru. — Labi noorganizētā skate jau beigusies, bet ikviens, kas kaut reizi izgājis cauri žilbinošo sedzeņu mežam, skatījis Latgales meistarū veidojumus mālā un kokā, lūkojies pinumu rakstos, izstrādājumos akmenī un dzelzī, priecājies par tēlotājas mākslas sasniegumiem, tas mājās aizgājis ar neloķāmu atziņu: Latgale aug un, arvienu dziļāk ievilkdama laikmeta elpu, vēl stingrāk nostājas uz senu paaudzū radītām mākslas tradīcijām.

Latgalei ir ko rādīt, Latgalei ir ko sacīt, tai mute pilna rītdienas vārdu un rokas vēl neapgūtu darbu. Pienācis laiks, kad Māras zeme sāk pati sevi apzināties un, tālu cauri kara kāvu ugunīm mirdzinādama savu spožo vainagu, cīsi piekļaujas pārējām māsām. Tā ēkita tikai niecīga daļa, ko mīļā Māra savā linu priekšautā bija atnesusi Rēzeknē, bet arī no šīm rotām vaigs pieņēma apbrīnu. Un, ja reiz atvērtos visas Latgales tautu meitu un

raamuļu tines, visas sirmās un jaunās dziesmas sāktu skanēt, mēs godbijīgi apstātos: kur tu augi, daiļa meita, ka es tevis neredzēju?

Bieži jo bieži esam vērušies Latgalei pāri, vai arī gribējuši saskatīt tikai sevi, nu laiks kļūt redzīgākiem, lūk, kalns aug mūsu priekšā. Latgales spīgtais gars ceļ sava novada ļaudis tai vietā, kur tie, sava skaistā darba paaugstināti, cieņīgi stāvēt blakus pārējo Latvijas novadu ļaudīm. Latgale var, Latgale grib, Latgale spēj, to spilgti parādīja mākslas un amatniecības izstāde, iepazīstinādama ar skaistāko no latviešu pūru, rādīdama bagātīgu izdomu ikdienas grūtību pārvarēšanā, jaunus krāsu rakstus, tā vēlreiz apliecinādama šā novada veco un augsto kultūru. Latgales garu vislabākā nozīmē varam novēlēt šai ziemā un nākošā vasarā arī citiem novadiem — godam veikt savus

pienākumus pret jauno dienu cīnītājiem un tai pašā laikā augstu pacelt latviešu mākslas tradīciju karogu.

Latgales mākslas un amatniecības izstādē bija pārstāvētas tēlotāja māksla, keramika, tekstilizstrādājumi, pinumi, koka, metalla un akmens izstrādājumi. Dzīvē, daiļo apvienojot ar praktisko, kara laika iespēju robežās, izstādē radusies nodaļa, kas pārlicinoši parādīja kara laika saimniecībā izgatavotās lietas: ziemas apavus ar koka zolēm un kažokādas pārvalku, vingrošanas kurpes no auklām un salmiem, niedru paklājus, vāceles no klūdznām, salmiem u. t. t.

Labu iespaidu rada rakstāmgalds ar piederumiem, kas līdz ar gaidu izgatavoti no sīkiem dēju atgriezumiem. Praktisks un ērts konstruēts malkas primuss, tāpat taupības krāsniņa — izgatavota no lūžņiem. Ievēribu izpelnījās arī uzvalks, kas bija šūdināts no ušņu pūkām.

Ar senatnīgajiem formu veidojumiem un Latgales keramikai raksturīgajām dzeltenām, tumši zaļām un brūnām krāsām priecināja dažādādie māla trauki. Visumā brīvi no svešiem iespaidiem, Latgales trauku meistarū darbi ar izsmalcinātiem formas modelējumiem un ornamentu fantāziju atrodas mūsu nacionālās keramikas attīstības pamatā. Izstāde reprezentējās populārie Siljāņu keramiķi.

Patī krāšņākā skatē teicama tekstilizstrādājumu nodaļa, un te apbrīnojama Latgales audēju krāsu izjūta un rakstu bagātība. 135 audējas un audēji no Sakstagala, Ružinas, Andrupenes, Galēniem un citām vietām segās, dvieļos, sedzeņēs un cimdū pārōs parādījuši apskauzamu senu krāsu spožumu, kas no tīņu krēslainības cēlies līdz ar audumiem, lai dienas gaismā ik dziļāram piedotu jaunu mirdzumu. — Tēlotāja māksla ar saviem spilgtākajiem pārstāvjiem A. Egli, J. Gaili, N. Breikšu, V. Kalvānu un citiem rādīja, ka tā pamazām izaug no sava novada dzīves, cilvēkiem un dabas skaistuma.

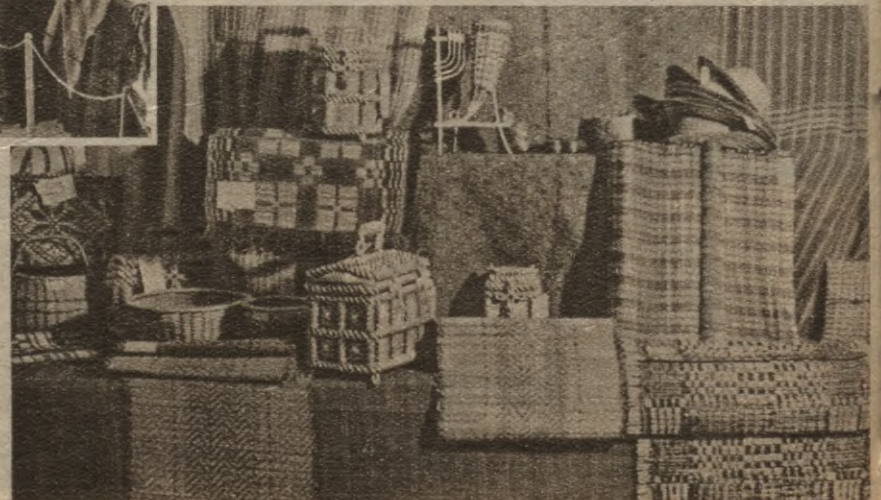
Lielu kultūras darbu nesalīdzināmā vācu kara-vīra zobena aizvējā veikusi Latgales mākslas un amatniecības izstāde, un ikviens, kas tās izveidošanā pielicis savu roku un sirdi, skaisti pakalpojīs savai tautai un tēvzemei. A. E.

Augšā: Kara laika apavi un apgaismošanas ierīces rāda, ka ikvienu dzīves grūtību var pārvarēt ar labu izdomu un atjautību.

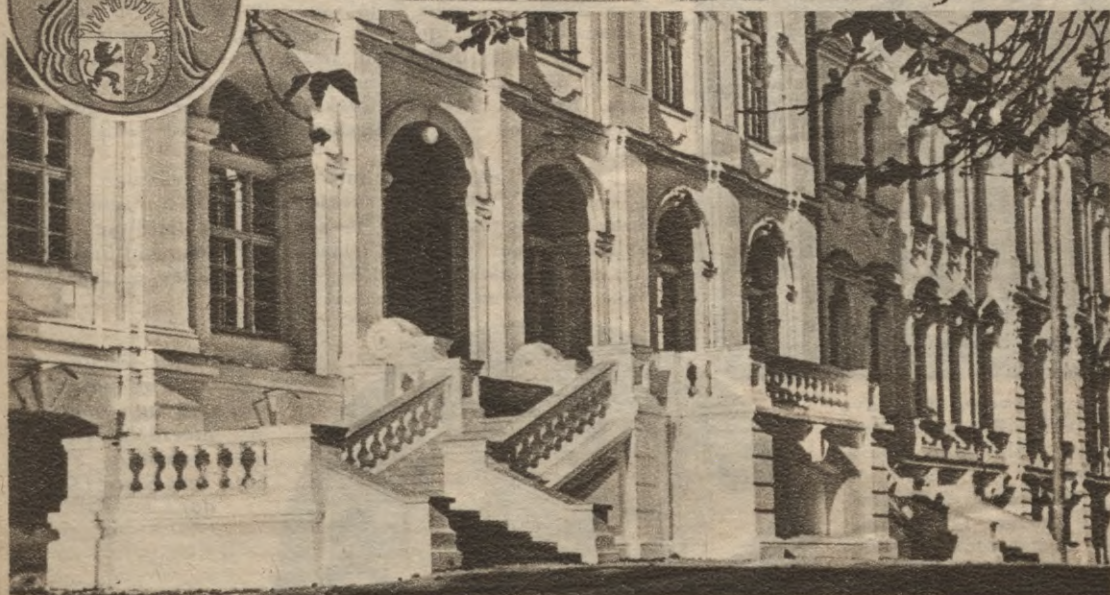
Visvairāk skatītāju pulcināja krāšņle Latgales audumi, kas, sākot no vissīkākās prievītes līdz platākajai tautu meitas pūru segai, rādīja Latgales audēju lielos sasniegumus.

Apakšā: Pinumu izstrādājumi skatītājiem atgādināja, ka ar labu gribu daudzās skaistas lietas iespējams izgatavot no pašu zemes materiāla — niedrēm, salmiem, kārķu klūdznām u. c.

JELGAVA

Jelgava godam turpina savas gadu simteniem senās tradīcijas, kad viņā allaž augstu ir situši mākslas, zinātnes un kultūras viļņi. Arī kopš mūsu zemes atbrīvošanas no boļševisma jūga šai klusajā Lielupes krastu pilsētā strauji pulsē sabiedriski-kultūralais darbs, izpaužoties daudzu mākslas sarīkojumu — koncertu, teātra izrāžu, izstāžu u. t. t. veidā, ar prominentāko Rīgas un pat ārzemju mākslinieku piedalīšanos.

Nozīmīga Jelgava ir arī citādā ziņā. Te atrodas lauksaimniecības akadēmija, vienīgā šāda veida augstākā mācības iestāde Latvijā, kurā mūsu nākošie agronomi gūst zināšanas un atziņas savas dzimtenes un tēvu zemes ražēnākai apstrādāšanai. Vairākās vidusskolās, skolotāju institūtā, tehnikumā, arodskolā u. c. mācības iestādēs Zemgales jaunatne mācās dzīvot un strādāt tēvzemes nākotnei.

Lai gan Jelgavas apkārtnē ir lauksaimnieciskais raksturs, taču novārtā nav atstāta arī rūpniecība. Jelgavas cukurfabrika, pirmā Latvijā, pārstrādā Zemgales līdzenumā augušās cukurbietes. Enerģisks darba ritms vērojams arī šejienes lina vērpstuvē, ādas fabrikā u. c. rūpniecības uzņēmumos.

Jelgava kā viena no pirmajām mūsu zemes pilsētām sagaidīja atbrīvošanu no boļševisma terora. Tas notika 1941. gada 29. jūnijā, kad senās hercogu pilsētas ielās dimdēja atbrīvotāju soļi un bruņu mašīnu dārdi jaucās ar jelgavnieku brīvības prieku un gavilēm. Laimīga var būt Jelgava, jo kaŗa darbībā, atskaitot dažus samērā maznozīmīgus postījumus un Lielupes tilta daļēju saspridzināšanu, tā nav cietusi. Bēgošās padomjarmiešu daļas savu „varonību” un „sociālistisko naidu” bij izgāzušas pret Jelgavas pili, izšaujot tās logus un ložmetēju šāvieniem sabojājot tās ārējos apmetumus un rotājumus.

Jelgavā vēl daudzi nami un ēkas uzglabājuši savas senlaiku arhitektoniskās formas un ir kā mēmi pagājušo dienu liecinieki. Ja viņi varētu runāt, mēs dzirdētu dēku un romantikas pilnus stāstus un leģendas par dzīvi un cīņām, kādas gadu simteņu rīvējumā pārsalkušas šai Zemgales līdzenuma metropolei. Tās klusajās ielās daudzreiz skanējis cīņu troksnis, un daudzi valdnieki, slaveni vīri un dēkaini isaku vai ilgāku laiku baudījuši šīs pilsētas viesmīlību un aizsardzību. Ilgāku laiku Jelgavā uzturējās Zaksijas grāfs Morics — Kurzemes troņa pretendents. Kādu laiku te piemājoja arī slavenais dēkainis Kajostro un lielais mīlētājs un sieviešu luteklis Kazanova. Kā trimdnieki Jelgavas pili pāris gadus dzīvoja arī no savas zemes padzītais franču valdnieks Ludviks XVIII.

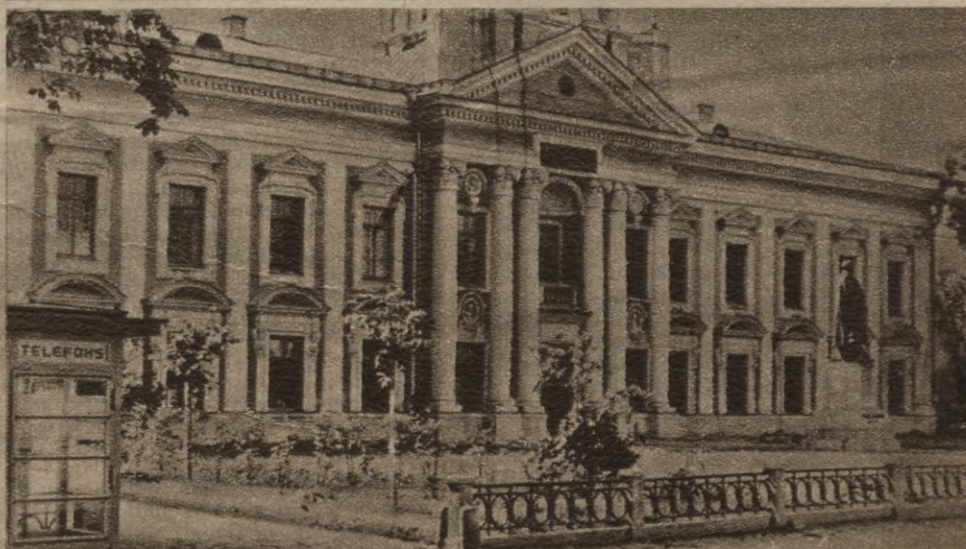
C.

Hercoga Pēterļa ģimnazija — agrākā Pēterļa akadēmija, kurā izglītību guvuši arī daudzi latviešu tautas darbinieki.

Uzeja Jelgavas pili.

Sv. Trīsvienības baznīca.

Tirgus laukums ar veco rātsnamu.

Nebūs daudz pat liela radoša gara cilvēku, kas sava mūža rietā ar nesatricināmu pārliecību varētu sacīt: „Es neesmu velti dzīvojis!” Slavenais holandiešu gleznotājs Rembrants varēja to droši sacīt savas smagu likteņa sietienu piemeklētās dzīves beigās, metot pēdējo reizi skatu uz vienu no saviem ievērojamākiem darbiem „Nakts sardze”, kur attēloti Amsterdāmas gildes strēlnieki. Sai gleznā, kuņas kompozīcija ir sevišķi spēcīga un apdare meistariska, lielā holandiešu meistara gaismas un ēnu spēle parādās tai īpatnējā rembrantiskā triepumā, kas viņu pacēla pāri savam laikam. Rembranta ģenija lidojumam bija pretīgs ir tā laika bagātības un uzpūtības gars, ir tā laika gaume, kas visur meklēja tikai spožumu. Viņš bija pirmais krāsas revolūcionārs, un to nespēja maldināt laika biedri, kas negatīvi izteicās par viņa „jaunmodes sēpijas topiem”. Tieši šis laikmets iezīmēja Rembranta mākslas un arī personīgās dzīves labklājības kaingalu. Viņa dzīves likne, āreji to vērtējot, pēc šā meistar-darba radīšanas, saistoties ar materiālas dabas neveiksmēm, strauji sāka slīdēt uz leju. Zaudējis ģimenes laimi un bagātību,

Es neesmu VELTI DZĪVOJIS!

viņš tomēr joprojām soļoja paceltu galvu trūkumā un nabadzībā. Ticot gaismas triumfam, Rembrants nemitējās atveidot šo gaismu neskaitāmās variācijās, līdz kamēr nāve izrāva otu un asēšanas adatu no viņa rokām. Rembrantam kā cilvēkam bija jācieš un jāmirst nabadzībā un visu aizmirstam, lai viņš kā ģenijs kļūtu nemirstīgs.

Terras filmā „Rembrants” šā lielā mākslas ģenija dzīves tragēdija tēlota spēcīgos vilcienos. Ģenerālkomisāra propagandas nodaļa ar šo vācu lielfilmu iepazīstināja Rīgas vācu un latviešu mākslas, kultūras un preses darbiniekus speciālā izrādē, kādas paredzētas rīkot arī turpmāk.

V. A.

Rembrantu vecumdiēnās, ko viņš pavadīja trūkumā un vientulībā, atcerējās vienīgi lielā meistara mecenāts Jans Sikss (Theodor's Loos's).

Rembrants (Ewald's Balser's) un viņa skaistā sieva Saskija (Hertha Feiler'e) savas dzīves laimīgākajos brīžos, kad lielle ienākumi, ko dod pirmie mākslas darbi, sagādā iespēju dzīvot pēc patikas.

Taupiet ELEKTRĪBU un GĀZI

Lielvācijas reichsmaršals Hermann's Goring's izdevis uzsaukumu taupīt gāzi un elektrību, jo katra ietaupīta kilovatstunda elektrības nozīmē ietaupītas ogles, ko var rezervēt un izlietot svarīgajām kara saimniecības vajadzībām. Šis taupības aicinājums attiecināms arī uz Latviju. Mūsu dabīgais enerģijas avots — ūdens — ziemā nespēj dot vajadzīgo elektrības daudzumu, un iztrūkums jāpieražo termiskās spēkstacijās no akmeņoglēm. Šinī ziemā elektrības patēriņš kā Rīgā, tā provincē vēl ievērojami pieaudzis un līdz ar to prasa daudz vairāk ogļu. Tādēļ mums jāizskauž nevajadzīgais, izšķērdīgais patēriņš, bet pie vajadzīgā patēriņa jāievēro lielākā lietderība. Vislielākos ietaupījumus tomēr var dot lietderīga elektrības taupība mājās, jo visi sīkie ietaupījumi katrā mājā, katrā ģimenē pie lielā elektrības patēriņa skaita sasniedz ievērojamus daudzumus. Mājās bieži lietojam pārmērīgi lielas spuldzes. 25 vatu spuldze stundā patērē enerģiju, ko iegūst no 25 g ogļu, 40 vatu spuldze — 40 g, bet 100 vatu spuldze — 100 g. Apmainot 100 vatu spuldzi pret 40 v., 100.000 patērētāju katru stundu ietaupītu 4—6 tonnas ogļu, bet vienā dienā 2—3 vagonus. Gaismu vajaga izslēgt arī tad, ja istabu uz īsu brīdi atstāj. Ļoti bieži daudz enerģijas izšķērdē priekšnamos un gaitenēs, turot pastāvīgi aizdegtas spuldzes. Gaiteni atstājot, gaisma tūlīt jāizdzēs. Tāpat neatstājiet ieslēgtu radio aparātu, ja to neviens neklausās! Noklusināts radio strāvas patēriņu nesamazina. Elektriskos gludekļus vajaga ieslēgt tikai tad, kad viss sagatavots gludināšanai. Gludināt tikai smalkveļu, gultas veļai pietiek ar veltnēšanu (rullēšanu). Gludeklim nav jā-

būt ieslēgtam visu laiku. Pie elektriskiem ūdens sildītājiem jāizbeidz mazgāšanās tekošā ūdenī, tā ir izšķērdība. Elektrisko mājturības aparātu lietošana pēc iespējas jāierobežo rīta stundās (no pl. 6—10), kad darbu sāk fabrikas, pastiprināti iet tramvaji un apgaismošana vajadzīga dzīvokļos un iestādēs. Šinīs stundās arī strāvas patēriņš ir visaugstākais. Elektriskās krāsnīņas, lai cik tās ērtas un patīkamas, grūti savienojamas ar kara laika taupības principu. 1 kilovatstunda enerģijas dod tikai 860 siltuma vienību, bet šīs enerģijas iegūšanai jāpatērē caurmērā 1 kg ogļu, kas sadedzinātas dod 7000 siltuma vienību. Tādēļ dažādo krāsnīņu lietošana būtu jāierobežo līdz vislielākajai nepieciešamībai. Ar to mēs dotu iespēju netraucēti strādāt un darbu vēl paplašināt daudzām nozarēm, kas tik svarīgas mūsu šā laika vajadzībām un uzvaras izcīnīšanai.

Ne mazāka vajadzība rīdziniekam ir taupīt gāzi, jo gāzi, izšķērdīgi lietojot, ne tikai izšķiež liekus daudzumus ogļu, bet apdraud arī gāzes piegādi citiem patērētājiem. Gāzes patēriņš Rīgā pieaudzis tādos apmēros, ka gāzes fabrikai, strādājot ar pilnu slodzi, tomēr bija jāierobežo gāzes lietošanas laiks. Bet tomēr stiprākā sala dienās gāzes nepietiek arī šim ierobežotam laikam. Cerams, ka gāzes lietotāji būs pietiekami apzinīgi un centīsies patēriņu samazināt. Pretējā gadījumā gāzes patēriņu vajadzēs vēl vairāk ierobežot vai atsevišķām patērētāju grupām noslēgt.

Izšķērdīgi ir strādāt istabā, kur griestu lampai iedegtas visas spuldzes, ja darbam pietiek ar vienu galda spuldzi.

PAR GODU TĒVZEMEI

UN SLAVU SPORTAM

— mākslinieciski izveidotu centrābaseinu Olimpijas apūdeņošanai. Austrumos no eksedras pacēlās uz 125 m garas terases 12 mantu glabātavas, kur glabājās grieķu valstu, koloniju un atsevišķu pilsoņu, Zevam par godu, ziedotās mantas. Svētībirzs austrumpusi ierobežo „atbalss halle” — ēka, kur skaņa 7 reiz atbalsojās. No šejienes skatītāji noraudzījās svīnīgajā upurēšanā, sacīkšu dalībnieku uzņēmā un uzvarētāju parādē. Visas šīs ēkas, mazo dievu — Pelopa, Oinomaja un Hipodameja birzis, altāri un daudzo uzvarētāju piemiņas statujas radīja krāsu bagātību, kas neizdzēšami palika svētceļotāju atmiņā. Dienvidaustrumos atradās stadions. No Altes tur varēja nonākt pa tuneli, kas veda starp atbalss halli un mantu glabātavām. Tieši blakus stadionam atradās hipodroms. Pirms spēlēm atlēti sacīkstēm gatavojās ziemeļrietumos no Altes esošā gimnasionā vai no šejienes dienvidos esošā palestrā. Austrumos no gimnasionā atradās pritaneions, kur elejieši uzņēma uzvarētājus. Dienvidos no Altes, starp dienvidus mūri un Alfeju, bija buleuterions — elejiešu rātsnams. Te atradās Zevas tēls, kuŗa priekšā sacīkšu dalībnieki, tiesneši un treneri deva zvērestu nepārkāpt olimpiskos cīņu likumus. Blakus šai ēkai atradās viena no Olimpijas lielākajām celtnēm — leonidaions. Tas bija elejiešu viesu un romiešu laikos Romas pārvaldnieka rīcībā. Uz ziemeļiem no leonidaiona atradās teokoleons, sanāksmes vieta priesteriem, kas spēļu laikā vadīja upurēšanu.

Sengrieķu olimpisko spēļu vietas atrakšanas un pētīšanas ideja pirmo reizi sastopama vēstulē, ko benediktiešu mūks P. Bernhards de Monfukons 1723. g. 14. jūnijā rakstīja Korfas archibīskapam kardinālam Kverini. Viņš iedomājās Olimpiju pilnu ar antikām lietām, kas būtu viegli atrodamas, jo neviens tās neesot meklējis. Bet tā kā Kverini dzīvoja Korfā tikai dažus gadus, Monfukona aizrādījums netika izmantots.

Nākošais, ko nodarbināja domas par izrakumiem, bija vācietis Johann's Jakob's Winckelmann's.

Kamēr Winckelmann's tikai domāja, neatkarīgi no viņa Olimpiju sāka apmeklēt angļu un franču arhāiologi, kas izdarīja vairākus izrakumus, bet tas mākslas un sporta vēsturei neko lielu nedeķa. Šos sāktos izrakumus visdedzīgāk turpināja vācu arhāiologs Ludwig's Ross's, kam firsts Pūckler's-Muskau's aprakstīja fantastisku plānu — nopirkt Altsu, katru gadu ziedot zināmu summu izrakumiem un pārvērst Altsu ar restaurētām celtnēm par skaistu dārzu. Tas, protams, palika nereālizēts.

Par izrakuma plāna realizēšanu jāpateicas Ernest'a Curtius'a nenogurstošām pūlēm. Būdams profesors Berlīnē, viņš 1852. gada 10. janvārī zinātniskā sanāksmē uzstājās ar priekšlasījumu, kas aizrāva viegli sajūsmīnāmo ķēniņu Friedrich'u Wilhelm'u IV. 1853. gada augustā Curtius's kopā ar Carl'u Bötticher'u un Carl'u Ritter'u iesniedza ķēniņam izrakuma projektu, ko apstiprināja, tomēr tas vēl netika realizēts, jo sākās Krimas karš. Tikai 1871. gada beigās kroņprincis ievadīja sarunas ar Grieķijas karali un 1874. gada februārī Curtius's kā Vācijas pārstāvis kroņprincē uzdevumā devās uz Atēnām, kur 24. aprīlī parakstīja līgumu starp Grieķiju un Vāciju, un izrakumi beidzot varēja sākties.

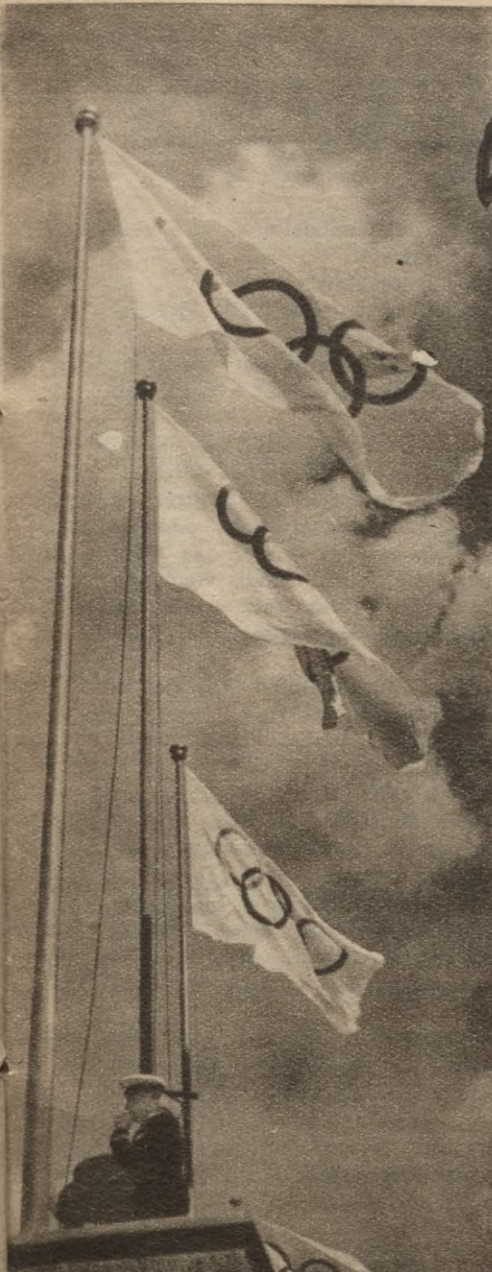
„Ne tikai sev, bet visām sekojošām paaudzēm grieķi atklāja patiesību, ka nevis bagātība un bauda, bet gan cīņa un cenšanās līdz galam ir cilvēka īstais un vienīgais uzdevums un apmierinājuma avots. Un tādēļ Olimpija arī mums (vāciešiem — red.) paliks svēta, un mēs centīsimies pasaulē radīt sajūsmu, tēvzemes mīlestību, kas nebaidās ne no kādiem upuriem, mākslu un paliekošu prieku.” Ar šādiem pravietiskiem vārdiem Ernest's Curtius's 1852. gadā beidza savu slaveno runu. Curtius'a paredzējums savu augstāko kulminācijas punktu sasniedza 1936. gadā, kad Vācija rīkoja olimpiskās spēles.

Garmiš-Partenkirchenā 1936. gadā notika lieliskākās ziemas spēles, kādas jebkad bijušas. Tad varēja redzēt, cik augstu stāvokli jau sasniegusi olimpiskā ideja. Vēl spilgtāk to varēja vērot vasaras spēļu laikā, kas risinājās Berlīnē no 1.—16. augustam. Šais spēlēs netrūka brīnišķu sniegumu un rekordu, bet tas nav nekā jauns olimpiskās spēlēs. Lielais spēļu vēriens, grandiozā sagatavošanās un saskanīgā norise tālu pārspēja visu iepriekšējo, deva olimpisko spēļu attīstībai jaunu pakāpi. Daudzos, kas šais spēlēs piedalījās vai noskatījās, radās pārliecība, ka kaut ko tamlīdzīgu otrreiz nevarēs piedzīvot, jo šī olimpiāda bija nevien sporta svētki, bet arī tautu svētki visciešākā sakarā ar olimpisko ideju.

Tā augstas idejas apgārotajai vācu tautai izdevies izcīnīt modernā sporta uzvaru par godu tēvzemei un slavu sportam.

R. K.

Heras tempļa atliekas.

1875. gada 4. oktobrī Olimpijā, klasiskajā sporta dzimtenē, sākās lielie vācu izrakumi Ernest'a Curtius'a vadībā. Šis lielais vācu pasākums, kas atklāja vienu no skaistākajām pasaules kultūrvēstures noatām, beidzās 1881. gada 21. martā.

Olimpija, kas tagad ir vēsturiska vieta, ir neskaitāmiem mākslas pieminekļiem — gleznainām celtnēm un uzvaras statujām, kā laika meistarū roku darbiem, — izrakumu sākumā bija sagruvusi pilsēta. 8. g. sākumā pr. Kr. tur pastāvēja Zemes mātes, varoņu Pelopa un Zevas kults. Olimpija tad nebija pilsēta īstā nozīmē, bet anhellēniska svētnīca. Tās centrs bija svētībirzs Alte, četrstūrains, no 3 pusēm ar nūriem norobežota vieta. Šai vietā dienvidus daļā ap 5. g. s. vidū pr. Kr. pacēlās brāšņais Zevas templis, viens no lielākajiem antīkiem mākslas darbiem. Tempļa austrumu zīmenis attēloja olimpisko spēļu itoloģisko pirmsākumu — varoņu Oinoimaja un Pelopa braukšanu aļ ratiem, bet jētumu zīmenis — lapītu un centauru rīti. Šai templī glabājās seno laiku brīnums — Feidija veidotais Zevas tēls no zelta un zilpkaula. Svētībirzī atradās arī Heras templis, kas bija reizē dārgumu glabātava. Šeit uzglabājās ķēniņa Ifita zīmāis disks un brīnišķīgi skaistā Hermeja statuja. Heras templim kaimiņos romiešu laikos Herods Atīks izbūvēja eksedru

APŠOLĪTA ZĒME

JĀNA SĀRTA DOMĀNS

(10. turpinājums.)

„Tiesa, patīkami nav. Arī mūs viņi pārsteidza neapdarītos darbos. Tikko izkāpu no upes. Jā, apmazgājos. Reiz šie paši ļaudis te bija ekskursijā. Toreiz domāju, ka tikai pa jokam nosolās mūs aplīgot Jānos. Vārdu turējuši. Kur tev citi?”

„Tepat vien visi vēl stāvam.”

„Kam jūs tā! Vai ilgi jau te?”

„Nē, tikko piečāpojām.”

„Iesim tad visi nojī!”

„Paldies, labais kaimiņ! Tomēr es — ne man zeķu kājās, ne lāga krekla mugurā. Bet ciemiņi visi tik smalki. Un gudri vien runā.”

„Lai viņi runā savu, mēs savu, ja nepatīk ielaisties mums saprotamās valodās. Taču domāju, ka tik bēdīgi vis nebūs. Arī viņi ir zemnieki, nevis fabrikanti vai mākslinieki.” Viņš saņēma kaimiņa elkonī, veda.

Noklausījušies veco vīru sarunās, arī pārējie Liepkrastu cilvēki daudz nepretojās un māte pat, kāpdama lievenī, noteica: „Tad nu arī es beidzot redzēju, kā smalki cilvēki tautas svētku ieražas tur.” Viņa laida vaļā tik skanīgu balsi, ka pagalma koki ietricējās. Virtuves durvis steidza atvērt pati Liedagu saimniece no iekšas, jo arī tur saklausītais skandums bija pavēris savu ceļu priekam. Tiešām, itin nekas neliecināja, ka mājniekiem būtu it kā kauns par tikko sagaidītiem līgotājiem. Un tā kā mēslu talkas vakarā Daigas māte arī šejieniēšiem bija iemācījusi visai īpatas dziesmas, patlaban satikušies, viņi visi kopā sajūtās kā stiprinieki. Katru pēc kārtas apdainos, par to lai nebaidās!

Daiga tūdaļ aizgāja ēdamistabā, lai Vijai piepalīdzētu tur ašāk izrīkoties, bet abus jaunekļus Liedagu māte ieskubināja viesistabā — pagaidām ciemiņus pacienāt ar alu. Šai brīdī Jura tēvs vēl pārdzīvoja diezgan nopietnas rūpes par savu ārējo izskatu, jo visas telpas te šķita pārāk gaišas un nodevīgas. Šai sakarā viņš tad arī iesāka: „Kaimiņ, vai varu tevi drusku palūgt ārpusē?”

Viņi izgāja.

„Re! Man trāki nepatīktu, ja manis dēļ jums būs jāpiedzīvo kauns. Tādēļ nu lietas labā, vai mēs nevaram iztaisīt mani par Liedagu deputātstrādnieku?”

„Kaut atmestu reiz tik sīkas iedomas! Neviena godīga cilvēka nekad neesmu kaunējies, bijis tas pēdējais nabags.”

„Labāk gan darīsim tā, kā teicu! Es tevi stipri lūdzu.”

„Nepaliec nu bērns! Cel galvu droši augšup un vienmēr atceries, ka tai barā būšu vismaz es, kas it skaidri zina, cik labs cilvēks tu esi!” Atkal saņēmis kaimiņa elkonī, vecais Vainags atgriezās virtuvē. Pa to laiku jaunavas bija pabeigušas uzklāt galdu, visi gatavojās iegriezties viesistabā. Te nu no jauna un strauji Jura tēvs jauta ap kaklu velkamies it kā maigles. Bet kaimiņš cirta viņa sēnā tādu belzienu, ko citā gadījumā varētu jaunā ņemt, un ar to pietika. Kautrīgais izslēja galvu

pēc pirmīt saņemtā padoma, prātā grodi paturēdams visu dzirdēto par smalkām viesībām; viņš cītīgi turējās kaimiņam līdzās. Cik plēsumus šis vīrs nebija apvērtis melnus? Cik tūkstoš celmi un sakārņi nebija sadrupuši kā grauzdi? Un kam tad tagad kautrēties rādīt kungiem sprēgaines rokas? Tās pašas delnas, kas raisījušas vissmalkāko pilsētas cepumu sēklu zemē? Tiesa, kad visu pārdomāja un savilka vienkopus, arī šis plecā ņemtais pārbaudījums nelikās grūts.

Turpmākais izkārtojās gluži ērti un negaidīti. Liepkrastu nomniece rāva vaļā spēcīgu apsveicinājuma līgotni. Viņas balsij

KĀRLIS JĒKABSONS

UZVARĒTĀJS

*Ja tapsi uzvarētājs
varonīgs un cēls,
ja tavu soļu gaitai
staltums rodas,
tad tevi spārnos nesīs
rits vai vakars vēls.*

*Ja tapsi uzvarētājs
varonīgs un cēls,
ja tevi vadīs
mirdzošs gara kvēls,
tad tavu varoņdrosmi
ilgi godās.*

*Tavs gars ja divkārt drošs
pret mērķi dodas,
tad tev būs dziļums lemts
un tālo gadu simts,
un tevi neaizmirsīs
saules bērnu ģints.*

1942. g.

pieklāvās citas mācētājas, starp tām Jura tēvs sīta viņainu mutuli. Kopā ar dziesmas skaņām izkāpa malā arī grauzējs nemiers, un pie galda viņš jau apsēdās droši un patstāvīgi. Agrāk dziesmas vērtību ne pārāk augstu turēja, bet tagad vairs nešaubījās, ka tā lieti derēja pat tik gausā brīdī, cik šis. Un kad jau vienam cilvēkam sāk klāties labi, tad iet tā arvien uz priekšu. Greznām drēbēm citu cilvēku kaulos arī šķita zudusi pirmītējā nozīme. Kas par to, ka viņam zem apnēsāta zemnieku vadmalas svārka redzams rūtainis līnu krekls? Tas tomēr mirdzēja spodrībā, nātņu un kaņepāju šķiedrām cauršauts. Pārāk lepnī ģērbtu vīru mēdza uzskatīt skauģa acs, bet nabadzīgais saņēma tikai nevainīgu smaidu.

Pie galda vecajam vīram pagādījās sēdēt blakus padrukņai dāmai. Sākumā gan šī parādījās it kā drusku pūcīga, bet drīz pati uzsāka sarunas. Starp citu viņa tīri nejausi aprasījās, kas par jaunekli esot tai svītrainajā krekliā?

„Tas ir mans dēls, kundzīte — ā, laikam gan vēl jaunkundzē?”

„Kādēļ jūs tā domājat?”

„Pēc gredzeniem spriežu, pēc gredzeniem.”

„Jums vēl, tētiņ, pietiekami uzmanīga skats. Ak tas brašais puisis tad ir jūsu dēls?”

„To jau var redzēt, kā teikt, pēc krekliem. Proti, mums abiem viena audekla.”

Sieviete brītiņu apklusā. Pēc gredzeniem un pēc krekliem... Interesanti, pēc kā tad varētu uzzīmēt, kurš te ir viņas tēvs? Bet viņa nesmējās, gluži otrādi, vienkāršo darba rūķi cienīja. „Vai varu cerēt, ka pēc vakariņām mani iepazīstināsīt ar savu dēlu?”

„Ū—ja, it kā es būtu melojis! Tas viņš ir. Mans puika. Jānudien, nu.”

„Par to nav šaubu, bet es gribētu tuvāk iepazīties; parunāt un tā tālāk.”

„Droši. Es galvoju. Kaut tūlīt. Ejiet tik klā! Un sakait: Juri, kas ir?” Un viņš atkal brīnījās pats par sevi. Pamazām iedzīvojoties, zaudētā nemiera vietā sāka vajāt kaut kas cits. Viņam uzmacās it kā drusku kauns par to, ka Vainaga acis iztaisījās muļķa bērna prātā. Cilvēki vien taču te bija, un ceļa galā arī šos sagaidīs viena un tā pati nāve.

Pēc vakariņām visi nolēma kurināt jāpugunis. Arvis jau dienā bija sakārtojies sārta — ieracis stabus, tiltveidīgi sastiprinājis un vīrs velēnām uzkrāvis sveķeļu pīramīdu. Pielaištā uguns aši apņēma sakārņus, apkārtne izplatījās klēpjaina gaisma. Arvis ar Juri cītīgi nēsāja alus traukus, bet pirmais nevilus iesāka garākas valodas ar vienu spriganu viesņu, kas šķīta šim jau agrāk pazīstama. Arī abas jaunavas centās arvien aizstāt divi dižākie, taču šās arvien izlocījās, piedāvāja sieru, cepumus un, nostājušās Daigas mātes tuvumā, pasāka draiškoties dziesmām. Vairākkārt izdzirdusi uzslavu sieram, ko viņa pati bija sējusi, dziesmu kamola veiklā šķētinātāja veica savu uzdevumu trīskārtīgā liksmē. Jura tēvs atkal te parādījās par galveno izpalīgu.

Birzis šalkoja, debesis rotājās. Pats senču sadraudzības gars bija it kā nolīdinājies lejup mākopiem. Kā velksmīgi kaņotāji dziesmu pratēji izkārtojās divi daļās, un nu iesākās panīka divkauja. Jura tēvs pieslējās tālino ciemiņu pulkam, jo šie likās mazliet vājāki.

Bet Daiga redzēja, redzēja to visu plati atvērtām acīm. Arvis saņēma ciemiņu meičas elkonīti un slepus nozuda. Abi.

Nozuda.

Tad tomēr. Jā, arī viņa vēlējās līdzīgā kārtā izgaist tuvā rīta iezilganajā mijkrēslī. Spēcīgai dziesmai raujoties pār pagalma kokiem, Daiga veikli atvairījās, un, lai gan tautiskais tērps blāzmojās iztālēm, viņai izdevās sasniegt kuplu ceriņu aizsegu. Vismaz tā likās, ka neviens neievēroja.

Nē, viņa nekādi nevarēja iedomāties, ka ir greizsirdīga. Bija tikai žēl, kam taisnā

šonakti vajadzēja par Arvi tik daudz laba un brīnišķa izdomāt. Istabā pie galda un it visur sarunājoties ar citiem, nebija mirkļa, kad viņa nepieturētu skata lokā Arvi. Klusībā sadomājusies, ka, varbūt, gaismai austot, kad svešie aizbrauks, izdosies būt vienatnē pašu visisāko brīdī, tagad to sapni pārplosīja negaiss. — Kur gan abi mīlnieki tik pēkšņi pazuda? Skats tiecās gar upmalu. Tur koku galotnes jau grāsījās apņemt viegls ausmas atblāzmas rotājums. Bet vai tad viņai vajadzētu taisni acīm redzēt, kā skūpstījās divi jauni cilvēki? Kad jau atšķīrās, nogāja klusumā, tad pārējais kļuva pats par sevi saprotams. Lai jau, turpmāk viņa nešaubīdamās zinās, kāds īstenībā Arvis un cik daudz dzīve atļauj cilvēkam pievilties.

Daiga gandrīz iekliedzās. Tikko viens sakamptu turēja viņas roku. „Atvainojiet, daiļā, ka jums sekoju.”

„Sekot nevajag, tas nav pieklājīgi,” viņa atrauca un, atbrīvojusi roku, gatavojās iet namā.

„Acumirkli! Ļaujiet man vismaz zināt, kas jūs esat?”

„Es? Meitene, kādu nu jūs mani redzat.”

„Jūs esat burvīga, daiļā. Vairāk neko es negribu. Tikai adresi. Kur jūs dzīvojat?”

„Dzīvoju pie tēva un mātes.” Daiga griebēja jau traukt projām, bet aizturēja kaut kas rūgti iesaldens. „Kā visu vakaru novēroju, jums pašam jau ir sava daiļā.”

„Varbūt reiz bija, taču dzīve prasa atriebību.”

„Paņēma cits?”

„Jūs atminējāt. Vainagu Arvis. Skolas biedrs esot. Viņa mani mīl, tomēr alkst arī ar citiem parotājāties. Tagad mana pacietība lūzusi. Jāpu naktī priekš trim gadiem sākām, līdzīgā naktī izbeigsim. Un necilāsim to laiku, kas pulkstenim neliek vairs sekundes skaitīt. Es jūs mīlu, un, ja patik, pēc pāris nedēļām jau būsit mana sieva.”

Daiga iesmējās pārāk kutelīgi. „Mucas skurbulis galvā!”

„Diemžēl, dzēris esmu ļoti maz. Tomēr jūs mani sapratīsīt. Ar to meiču mēs esam jau saderināti. Kad viņa tā, mana piedevuma nebūs. Notiks vienīgi tas, uz ko man neapstrīdamas tiesības. Ja ne vairāk, tikai adresi, lūdzu! Teicu, visdrīzākā laikā gribu apprecēties. Mantoju mājas, līdzīgas Liedagiem. Pie tam saimniecība divtik ienesīga.”

„Tas jau viss ir labi, draugs, tomēr jūtos vēl par jaunu, lai jūs saprastu. Varbūt arī man vajag piedzīvot dēku, līdzīgu jūsējai? Man jāiet. Atvainojiet!”

„Daiļā —”

Viņa neklausījās, aši traucās pret namu, bet, kaut ko pamanījusi, pacirtās mazliet sāpus, ielīda verandas vīnēs un gaidīja. Nācēji bija Juris ar Vijū. Vienam rokā tukša alus krūze, otram — šķivis. Bet cik Ju-

ris bija laimīgs, to viņš droši vien nedrīkstēja pat sev pateikt skajā balsī. Reiz tomēr gadījies divatā ejama tekal!

Namā paņēmuši katrs vajadzīgo, viņi atgriezās verandā, lai tūdaļ dotos tālāk pie līgotājiem. Klusu ietrīsuļojās Juŗa balss: „Viŗa, es...”

„Kas ir?”

„Man liekas, Daiga ar Arvi ir kaut kur aizgājuŗi.”

„Patlaban apkārtņē klejo ne tikai ŗie divi.”

Juris samīņājās karstā solī. „Vai neiesim arī mēs?”

„Kādēŗ rasā, kad varam pakavēties tepat? Lūdzu — ja patik, apsēdīsimies!”

Viņš nolika krūzi galdā, apsēdās blakus.

Kā divi naksnīgas puŗes, paslēptas vīnāju lapās, Daigas acis springa uzmanībā. Viņa brīnījās, kas gan Juri bija mācījis visu to tā iesākt un veikt. Art, sēt labību un katru citu darbu ierādīja tēvs.

Sākumā nedroŗi paceltās rokas kļuva ar katru mirkli vingrākas. Viŗa pretojās, bet ne jau vairāk, kā vajadzēja. Reizē ar ŗo pretestību pieņēmas Juŗa neatlaidība, viena roka ieņēma elkonī meičas vidukli, otra vāzās ap kaklu un, klēpim pāri saŗimstot meičas augumam, viņš to noskūpstīja dedzīgi. Pēc brītiņa augŗup cēlās arī Viŗas roka un aizķēra viņa galvu, kā pieturēdamās.

(Turpinājums sekos.)

RADIOFONA PROGRAMMA

SVĒTDIEN, 31. JANVĀRĪ.

5.00—6.15 Vācu kareiv. 6.15 Hamburgas ostas konc. 6.45 Ziņas latv. v. 7.00 Ziņas v. v. 7.10 Hamburgas ostas konc. 8.00 Svētdienas mūzika. 8.30 Vingr. bērniem. 8.45 Ziņas v. v. austrumiem. 9.00 Vācu meistari mūzikā un literāt. 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Katoļu dievkalpojums. 11.10 Mazs orķ. konc. 11.30 Politiskā raidāmāina. 11.45 Vācu māksla, vācu gars. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. Pēc tam: Vācu tautas konc. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Ziņas v. v. austrumiem. 14.30 V. Delles raidāmluga bērniem. 15.00 Latvieŗu mūzika un literātūra. E. Dārziņa mūzika un J. Poruka dzej. A. Pulciņa - Karpa, P. Sakss, A. Arnītis. J. Ģermanis (dekl.) un rad. koris. 16.00 Radiofona pasts kaŗavīriem (no Berlīnes). 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. Pēc tam: Rad. pasts kaŗav. (turp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts (no Berlīnes). 19.00 Ziņas no kaŗalauka. 19.15 Preses apskats. 19.30 Latv. brīvpr. kaŗ. pusstunda. 20.00 Ziņas v. v. 20.15—22.00 F. Lehar'a operete. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v. un sporta ziņas. 22.20 Deju mūzika. L. Rameika, A. Krūmkoka mūziķu kvart. u. c. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 1. FEBRUĀRĪ.

8.00 Vīru sekstets un skaņu plat. 8.30 Mūzika skaņu plat. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. I. Kalniņa-Saksa un A. Šturms. 15.30 Mūzika skaņu platēs. 16.00 Tautisks ansamblis Sidrabene un mazais orķ. 17.15 Mūzika (turp.). 18.30 Jautra kaŗ. stunda. 19.00 Priekŗslasījumu cikls: Mūsu kaŗaspēks. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais priekŗslasījums. 20.15—21.00 Rīga: Kas katram tik (no Berlīnes). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Zaļŗa līgava, Aspazijas drāma. 21.15 No Berlīnes. 22.15 Sporta ziņas frontē v. v. 22.20 Programma un sporta z. latv. v. 22.30 Kamermūzika (A. Dvorŗaks). 23.15 Radiofona deju kap. un skaņu plates.

OTRDIEN, 2. FEBRUĀRĪ.

11.30 J. Akuratera raidāmluga bērniem. 14.30 Latvieŗu mūzika un literāt. L. Treiŗa un M. Zilava (dekl.). (Bendrupes novele.) 15.30 Mūzika skaņu platēs. 16.00 Kāda kaŗ. deju kap. un skaņu plates. 17.15 Kāda kaŗ. deju kap. un balalaiku orķ. 18.30 Jautra kaŗavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—22.00 Mūsu XVIII otrdienas konc. Joh. Brahms'a darbi. Rad. orķ. viesdiriŗ. H. Weber'a vad. Soliste: R. Schmid'a (klav.) (no Minchenes). 21.20 Mūsu XVIII otrdienas konc. (turp.). 22.20 Latv. brīvprātīgo kaŗ. pūtēju orķ. un mandol. orķ. 0.15 Latv. brīvpr. kaŗ. pusst. 0.45 Viegla mūzika. 1.00 Nobeigums.

TRESDIEN, 3. FEBRUĀRĪ.

9.25 Skaņu plates. 10.00 Latvijas komandanta pūt. orķ. un mazais orķ. 11.00—11.30 Pārtraukums. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Melodijas un anekdoti. 15.30 Skaņu plates. 16.00 Solistu konc. M. Vintere, A. Kaktiņš un A. Zilinskis. 17.15 Skaņu uzņēmumi. 18.30 Latv. brīvprātīgo kaŗ. pusstunda. 19.00 Priekŗslasījumu cikls: Jūras kaŗš un vara. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais priekŗslas. 20.15 Raibā vīŗa. 21.15 Latvijas komandanta pūt. orķ. 22.20 Klavieŗu mūzika. Atskaņos R. Schmid'a. 22.50 Skaņu plates. 23.15 No Hamburgas.

CETURTDIEN, 4. FEBRUĀRĪ.

11.30 XXXII darba pārtraukuma koncerts. A. Pulciņa-Karpa, A. Kaktiņš un mazais rad. orķ. 13.25 Vācu un italieŗu apmaiņas konc. 14.30 Latvieŗu mūzika un literāt. J. Lejiņš (dekl.) un skaņu plates. (A. Johansona un E. Raistera dz.). 15.30 Skaņu plates. 16.00 Pūtēju orķ., salona ansamblis un skaņu plat. 17.15 Mūzika (turp.). 18.30 Jautra kaŗavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—21.00 Rīga: Mūzika vakara stundā. 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: R. Blaumanis, P. Ermaņa biografiska luga. 21.15. Mūzikāli dārgumi. H. Lūse, B. Ozo-

31. I—6. II GALVENAIS RAIDĪT. RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA, LIEPĀJA

liņa (klav.), A. Ozoliņš (čells) un radiofona koris. 22.20 Mūzika. L. Caunīte, dziesmas u. c. 0.10 Pēc pusnakts. M. Ţeimīte (dziesmas) un rad. deju kap. 1.00 Nobeigums.

PIEKTDIEN, 5. FEBRUĀRĪ.

8.00 Vīru dubultkvartets Tēviņa un skaņu plates. 8.30 Mūzika skaņu plates. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Tēvoča Augusta sarunas ar bērniem. 15.30 Skaņu plates. 16.00—18.00 Koncerts. Radiofona orķ. viesdiriŗenta H. Weber'a vad. Solisti: A. Teichmanis (čells) un K. Ţrāls (flauta). 17.15 Koncerts (turp.) 18.30 Solistu koncerts. H. Cinka-Berzinska un V. Biŗers (klav.). 19.00 Priekŗslasījumu cikls: Mūsu aviācija. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Rakŗti no laikrakŗtiem. 20.15—22.00 Ko kaŗavīri labprāt klausās, 22.20 Kamermūzika (Fr. Schubert's). 23.15 No Hamburgas. 0.15 Latv. brīvpr. kaŗ. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

SESTDIEN, 6. FEBRUĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Barbari, V. Sīkas raidāmāina. 15.30 Skaņu plates. 16.00 No iemīŗotām operām. 17.15 no Berlīnes. 18.30 Jautra kaŗavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—22.00 Dejas un dzesmas, M. Ţeimīte (dziesmas), A. Krūmkoka mūziķu kvartets un rad. deju kap. 22.20 Laika kavēklis.

KATRU DARBDIENU.

5.00 Vācu kaŗavīriem. 6.15 Vingroŗana. 6.30 Mūzika. 6.45 Ziņas latv. v. 7.00 Ziņas v. v. un konc. 8.00 Mūzika. 9.00 Ziņas v. v. un programma. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25—11.30 Pārtraukums. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. 12.45 Mūzika. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Landesdienst Ostland. 15.00 Virspav. zip. lēns atkārtojums un isas ziņas. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 18.00 Aktuālitātes. 20.00 Ziņas v. v. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v., programma un sporta ziņas. 23.00 Landesdienst Ostland. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

Laika diezgan!

Cikagā notiek ielaušanās kādā bankā. Slepēnam signālam iedarbojoties, policijas iestāde izsūta uz notikuma vietu patruļu.

„Atvainojiet, kungi,” saka patruļas priekšnieks, „mēs nenācām jūs traucēt, bet tikai saskaņā ar priekšrakstu apvaicāties, vai kāds no jums nevēlētos iestāties armijā par seržantu, bet, ja prot rakstīt, tad arī par leitnantu?”

„Pārags jautājums!” gandrīz kori atbild bandīti. „Mēs jau vēl neesam uz nāvi notiesāti.”

Kautrīgs ziedotājs.

Londonā vāc ziedojumus židu brīvprātīgo bataljonam. Sitijas bankieris Zāmuels Nūdelbaums lielīgi pa-

STAĻINA VĒLĀ ATZIŅA.

„Eiropas tērauds tomēr ir cietāks par mūsu stachanoviešu vergu darbu!..” („Orbis”)

sniedz vācējam čekū par lielu summu.

„Bet uz čeka nav jūsu paraksta?” brīnās ziedojumu vācēja.

„Tas nekas” mierina bankieris. „Es gribu palikt nezināmais ziedotājs, man jau tā goda nevajag!”

Viņas griba.

„Vai tas var būt, Nātrīna kundze, ka jūsu vīrs atradinājies no smēķēšanas? Tur jau vajadzīga ļoti stipra griba.”

„Man arī tāda ir!”

Mākslinieka ģimenē.

„Vīriņ, nu gan tev būtu pēdējais laiks sarīkot kādu jubileju!”

„Kādēļ tik steidzīgi?”

„Man virtuvē nemaz vairs nav lauru lapu.”

VECĀ JŪRNIĒKA DZIESMIŅA.

Jūra krāc un Čerčils pūš:

Vienās bēdās pāiet mūžs!

(„Lust. Blätter”)

Puch! — Mīkstmiesīša kungs noslīga blakus laulenei mīkstajā divānā. Bija tas patīkamais pēcpusdienas laiciņš, kad viņš pa paradumam iedzēra tasi kafijas, izsmēķēja cigareti un, avīzē skatīdamies, iegrīma uz pusstundu saldā snaudā. Radiofons maigi kutināja bungādiņu ar pēcpusdienas koncerta skaņām, elektriskā krāsniņa pakalpiņģi sildīja kājas, kafijas kannā klusi sīca uz galda.

Mīkstmiesīša kungs parasti iemīga, lasīdams sludinājumu nodaju „Maina”, — tad sapņos rādījās visādas jaukas mantīņas. Soreiz viņš nejauši iemeta skatu citā lapusē un pilnīgi zaudēja savu dvēseles līdzsvaru.

„Vai tu redzēji, ko nu atkal izgudrojuši!” viņš iesaucās. „Jātaupot strāva! Kā tas tev patīk?”

„Vai tas uz mums atnietas?”

„Uz visiem!”

„Ko tad mēs varam sataupīt, ja tāpat veselā mēneša patēriņš nepārsniedz 30 marku?”

„Bet tie gudreļi raksta, ka bez vajadzības hēdriksnot izlietot neviena kilovata strāvas!”

„Vai tad mēs izlietojam bez vajadzības? Paskaties pats, ko mēs te izlietojam! Kronlukturis jādedzina, jo tumšā taču nevar sēdēt. Stāvspuldze nepieciešama, — bez tās būtu pārāk nemājīgi, vai ne? Tā dod tādu brīnišķīgu rožainumu. Elektriskā krāsniņa...”

„Pie tās es esmu tā pieradis, ka man tūlīt jāšķauda, kad paņemu kājas nost.”

„Un ja vēl padomā, ar kādām grūtībām tu to sadabūji! Tāpat kafijas vārītājs, vai bez tā var iztikt? Un elektriskā saulīte taču ir

Dulla STRĀVAS TAUPĪŠANA

mūsu kāzu dāvana no tantes Amālijas. Ja mēs to nelietotu, viņa būtu sarūgtināta līdz sirds padibenēm.”

„Bez radio jau arī kultūras cilvēks nevar iztikt,” piebilda Mīkstmiesītis, apskatīdams istabu.

„Nekā nevajadzīga mums tiešām nav. Citiem esmu redzējusi elektrisko dūmu iznīcinātāju...”

„Tas ir labs. Tādu es noteikti iegādāšos, tikko atradīšu!”

„Tad vēl ir galda ventilātori...”

„Vasarā nemaz nav smādejami.”

„Elektriskais mušu ķērājs...”
„Ļoti laba lietīņa! Paklau, kas tur notiek?”

No bērnu istabas atplūda rūkoņa un kliedziens. Mīkstmiesīša kundze aizgāja paskatīties un drīz ar pirksta mājienu aicināja arī vīru. Pa druscīņu pavērtu durvju sprauņu atklājās interesanta aina: bērni bija ieslēguši elektrisko putekļu sūcēju un sakāpuši uz galda, tēlodami lidošanu.

„Vai nav burvīgi? Netraucēsim! Bērnu pašdarbība jāveicina, tā attīsta viņu prātu.”

Mīkstmiesītis pamāja, pievienodamies viņas domām. Abi uz pirkstgaliem aizgāja atpakaļ.

„Vai tu nejutī? Tāda kā gruzduma smaka.” Viņš sarauca degunu. Arī sieva sāka ostīt gaisu. Tad viņa iekliedzās un aizdrāzās uz virtuvi. Mīkstmiesītis čāpoja pakal.

Virtuvē dūmi koda acis, bet Mīkstmiesīša kundze tur rīkojās droši un noteikti kā ragana pa elles piederību.

„Pavisam piemirsu, ka ieslēdzu gludekli, lai Maijrozītei izgludinātu lelles drēbītes,” viņa stāstīja, turēdama elektrisko gludekli zem āuksta ūdens strūkļas.

Gludeklis dusmīgi šņāca un sprauslāja, bet drīz atdzisa un aplkusa. Galdā bija izdedzis prāvs robs.

„Tas nu gan nebija vajadzīgs,” norūca Mīkstmiesītis.

„Un kas tur vainīgs? Tikai tu ar savu dullo strāvas taupīšanu! Ka tik nav sabojājies...”

Mīkstmiesīša kundze atkal ieslēdza gludekli.

„Nē, silst gan!” viņa nopriecējās.

Mīkstmiesītis atmata ar roku un aizgāja atgūt nokavēto snaudīenu.

K. Krūmājs.

ILLŪSTRĒTS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner'a (Dzirnavu) ielā 57. Tālrūni: izdevējs 34692, atbildīgais redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 5. februārī.